24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
ИЮЛЬ
20
ВЫРСАРНИКУН
169 (5884) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Отечественнăй вăрçă вăхăтĕнчи большевикла агитаци

Пирĕн тăван çĕршыв хăрушă кунсене пурăнса ирттерет. Совет халăхĕ хăйне чуралантарма, çаратма, совет çĕрĕсене, пирĕн тырпула, нефте туртса илме тата помещиксемпе капиталистсен влаçне каялла тавăрма шутлакан фашистла варварсене хирĕç паттăррăн çапăçать.

Пĕтĕм совет халăхĕ фашистла ирсĕрсене хирĕç отечественнăй аслă вăрçа çĕкленчĕ. Мухтавлă Хĕрлĕ Çарăн боецĕсем тăшмана çĕр çинче те, сывлăшра та, тинĕсре те пысăк хăюллăхпа тата паттăрлăхпа çапса çĕмĕреççĕ. Пĕтĕм çĕршыв патриотла пĕр шухăшпа—фашистла бандитсене пĕтерсе тăкас тата вĕсене çĕр çинчен шăлса пăрахас шухăшпа пурăнать. Йăлтах фронт валли, пурте тăшмана çĕнтерме! —текен лозунг икçĕр миллионлă халăхăн паттăр лозунгĕ пулса тăчĕ.

Сталин юлташ радио тăрăх тухса каланă историллĕ сăмахра: «Çапла вара, ĕç совет государствин пурнăçĕпе вилĕмĕ çинчен, Совет Союзĕнчи халăхсем ирĕклĕн пурăнасси, е вĕсем чуралăха кĕрсе ӳкесси çинчен пырать. Совет çыннисем çакна ăнланса илни кирлĕ, нимĕн çинчен те шухăшламасăр пурăнма пăрахмалла, вĕсем хăйсене мобилизацилемелле тата хăйсен пĕтĕм ĕçне урăхлатса, вăрçă вăхăтĕнчи пек, çĕнĕ йĕркепе туса пымалла, тăшмана каçару пулмалла мар», терĕ. Çакна кашни çынна тĕплĕн ăнлантарса парасси большевикла агитаци ĕçĕнче халĕ тĕп вырăнта тăрать. Хальхи кунсенче агитаторăн сăмахĕ тăшмана çĕмĕрсе тăкма хăватлă кĕрешĕве чĕнекен сăмах пулмалла. Çакăн пек вĕрентет пирĕн большевикла партин центральнăй органĕ — «Правда» хаçат.

Предприятисенче, колхозсемпе учрежденисенче пиншер агитаторсем Сталин юлташ сăмахне ĕççыннисене вуласа тата ăнлантарса параççĕ, вĕсене тăван çĕршыва сыхлама, тăшмана çĕмĕрсе тăкма мобилизацилеççĕ.

Сталин юлташ социализмлă тăван çĕршыва сыхлама çĕкленме тата фашизма пĕтерсе тăкма чĕннине Чăваш республикинчи ĕççыннисем пысăк хаваслăхпа тата производствăллă çĕкленӳпе кĕтсе илчĕç, вĕсем кашни харпăрхăй вырăнĕнче тăрăшса ĕçлесе, Хĕрлĕ Çара пулăшаççĕ.

Вăрнар районĕнчи колхозсем 1941 çулта государствăна тĕштырă тăратмалли обязательствăна тултарса пыраççĕ. Сталин ячĕпе тăракан орденлă колхоз 1941 çулшăн государствăна тĕштырă парса татнă.

Республикăри чылай районсем заем укçине пухас тĕлĕшпе те лайăх ĕçлеççĕ. Иккĕмĕш кварталта заем укçи пухмалли плана Чкаловски район 330 процент тултарнă. Çак районри колхозниксем подписка сумминчен 83 процентне тӳленĕ. Элĕк районĕнчи 10 колхозра заемшăн укçа тӳлесе татнă.

Ишлей районĕ иккĕмĕш кварталти финанс планне 118 процент, çак районри Тăрăн ялсовечĕ — 301 процент, Ямайкасси ялсовечĕ — 243 процент, Ишлейпокровски ялсовечĕ — 224 процент, Чурачăк ялсовечĕ — 217 процент тултарнă.

Çĕмĕрлери древкомбинатри стахановец, белофинсене хирĕç пынă кĕрешӳсен участникĕ Фионов юлташ кашни кун виçшер-тăватшар норма тултарса ĕçлет. Вăл халĕ хăйĕн арăмне станокпа ĕçлеме вĕрентет.

Пирĕн республикăри хĕрарăмсем халиччен пулман патриотла çĕкленӳпе ĕçлеççĕ. Хĕрлĕ Çара кайнă трактористсемпе комбайнерсем вырăнне хĕрарăмсем йышăнаççĕ. Пĕр трактор та, пĕр комбайн та ĕçлеме чарăнмасть!

Хĕрлĕ Чутай районĕнче хĕрарăмсем 25 çын трактористкăсемпе плугарьсем пулса ĕçлеççĕ. Машинно-тракторнăй станцинче трактористсен курсне организациленĕ. Унта 23 çын вĕренет.

Чкаловски районра МТС-че ĕçлеме 14 хĕрарăм каялла пынă, трактористсемпе комбайнерсен курсĕнче 43 хĕрарăм вĕренет.

Чăвашсен ялхуçалăх институтĕнчи научнăй работниксем тата профессорсемпе преподавательсем çуллахи каникул вăхăтĕнче колхозсене тырпулсене уйран пуçтарса кĕртме, кĕрхи тырăсене акса хăварма пулăшма ялсене тухса кайнă.

Пирĕн республикăри хуласемпе ялсенчи çĕршер тата пиншер рабочисем, колхозниксем, служащисем, инженерно-техническии работниксем хăйсен ирĕкĕпе халăх ополченийĕн ретне тăраççĕ. Пирĕн агитаторсен задачи—совет халăхĕн мораллĕ-политикăллă пĕрлĕхне пур майсемпе те çирĕплетессишĕн советла патриотизм движенине вăйлатасси пулать.

Сталин юлташ «Пирĕн хамăран ĕçе халех вăрçă вăхăтне тивĕçлĕ пек урăхлатса çĕнетес пулать, пурне те фронт интересĕсене тата тăшмана çĕмĕрсе тăкас задачăсене пăхăнтармалла», тесе кăтартса пани политикăллă агитаци ĕçĕнче тĕп вырăн йышăнса тăмалла.

Партин организацийĕсем ĕççыннисем хушшинчи агитаципе массăллă ĕçе çĕнетсе урăхлатаççĕ. Предприятисенче, колхозсенче, учрежденисенче политикăллă ĕçе анлăн туса пыраççĕ. Пиншер агитаторсем, докладчиксем хальхи вăхăтра пулса тăнă обстановка çинчен, Сталин тата Молотов юлташсен сăмахĕсене ăнлантарса параççĕ.

Чкаловски, Елчĕк районĕсенче агитаципе массăллă ĕçе начар мар йĕркеленĕ. Çак районсенче агитаторсен составне тата агитколлектив руководителĕсене пăхса тухнă, начаррисем вырăнне чи лайăх ĕçлекен коммунистсемпе комсомолецсене уйăрнă.

Вулав çурчĕсемпе клубсенче, хĕрлĕ кĕтессенче витринăсем, справкăсем паракан сĕтелсем, Хĕрлĕ Çарăн вăйĕпе унăн паттăр кĕрешĕвĕ çинчен выставкăсем организациленĕ.

Парторганизацисен умĕнче тăракан задача — агитмассăллă ĕçе çĕнетсе урăхлатасси, агитаторсене ертсе пырассине лайăхлатасси, мĕнпур агитаци ĕçне Хĕрлĕ Çара пулăшас енĕпе туса пырасси пулать.

Каласусем, лекцисемпе докладсем, радиопередачăсем, киносеанссем, лозунгсемпе плакатсем, листовкăсем — çаксем пурте большевикла агитаци ĕçĕсем. Ĕççыннисене фашистла варварсене хирĕç пыракан отечественнăй вăрçă задачисем çинчен ăнлантарса панă çĕрте агитациллĕ ĕçĕн пур формисемпе те сарлакан усă курмалла, ĕççыннисене производствăра çĕнĕ çĕнтерӳсем тума мобилизацилемелле.

Паллах, кунта пирĕн Хĕрлĕ Çарăн паттăр кĕрешĕвĕ, уйрăм подразделенисен, боецсен геройла ĕçĕсем çинчен Совет Информаци Бюровĕ паракан сводкăсене тĕрĕс ăнлантарса парассине тыла çирĕплетес, фронта пулăшас задачăсемпе çыхăнтарни кирлĕ. Ку çеç те мар, агитаторсен ĕççыннисен революциллĕ сыхăлăхне хăпартма, тăшмана уйăрса илме вĕрентмелле.

Агитаципе массăллă ĕçе парти, совет, хуçалăх организацисен ертсе пыракан кадрĕсене хутшăнтармалла. Ку тĕлĕшпе Чкаловски тата Елчĕк районĕсем паха примерсем кăтартаççĕ. Чкаловски районра ялсовет председателĕсенчен 20 çынран 17 çын агитаци ĕçне активлăн хутшăнаççĕ, нумай колхоз председателĕсем агитаторсем пулса ĕçлеççĕ. Елчĕк районĕнчи 545 агитатортан ялсовет председателĕсемпе секретарьсем 41 çын, колхоз председателĕсем 33 çын, ферма заведующисем 24, бригадирсем 50 çын, районри работниксем 20 çын.

Агитатор халăха сыхăлăхлă пулма чĕнет, унăн хăйĕн те сыхăлăхлă пулмалла. Агитаторăн кирек мĕнле условире те тăшмана тусран уйăрса илме пĕлмелле. Унăн пур çĕрте те çулăмлă патриот пулмалла, организациллĕ, çирĕп дисциплинăллă пулнине кăтартмалла. Агитаторăн тылра ĕççыннисен пуçарулăхне ертсе пымалла, малта пыракансен, нумай станоксемпе ĕçлекен стахановецсен, рационализаторсен паха опычĕсем çинчен анлăн ăнлантарса памалла.

Ĕççыннисене сывлăшран килсе тата химилле майпа тапăнасран сыхланма хатĕрлесси, сӳпĕлтисене, паникерсене хирĕç кĕрешесси, тыла çирĕплетме ĕççыннисене мобилизацилесси — агитаторсен хисеплĕ задачисем пулса тăраççĕ.

Халĕ отечественнăй вăрçă условийĕсенче пирĕн большевикла агитаци татах та витĕмлĕрех пулмалла. Кашни предприятие, кашни учреждение тата колхоза хăйĕн ĕçне урăхлатса вăрçă вăхăтĕнчи пек туса пыма, халăха вăрçă ĕçне вĕренме пулăшмалла.

Республикăри колхозсем тырпулсене уйхиртен пухса кĕртме тытăнаççĕ. Агитаторсен хисеплĕ задачи колхозниксене тырпула хăвăрт тата нимĕн тăкаксăр пуçтарса кĕртме пулăшасси, государство умĕнчи обязательствăсене срокчен тултарма мобилизацилесси пулать.

Пирĕн большевикла агитаци кашни ĕççыннине советлă патриотизма кăтартма, социализмлă тăван çĕршывшăн ответлă пулма, ĕç çине тӳрĕ кăмăлпа пăхма вĕрентмешкĕн пулăшмалла. Большевикла агитаци ĕçне тыла çирĕплетес, Хĕрлĕ Çара пур майсемпе те пулăшас, революциллĕ сыхăлăха нихăçанхи пек мар ӳстерес тĕллевпе туса пымалла.

Государствăна 42 центнер тырă панă

КУКЕÇ. Коснарти «Кормилец» колхоз членĕсем тăван çĕршыв оборонине тĕреклетме пĕтĕм вăй-хала хурса ĕçлеççĕ. Тырпула пуçтарса кĕме лайăх хатĕрленеççĕ. Çав вăхăтрах, государство умĕнчи обязательствăсене те срокченех парса татаççĕ. Колхоз государствăна аш-какай парса татрĕ. Иртнĕ çулти тырпул запасĕнчен 1941 çулшăн 42 центнер тырă леççе пачĕ. Колхозниксем те хăйсен обязательствисене хăвăртрах тултарма тăрăшаççĕ. Иртнĕ эрнере 28 хуçалăх государствăна сĕт парса татрĕ.

Н. ФЕДОРОВ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

(Июлĕн 18-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерӳ)

Июлĕн 18-мĕшĕнче Псков-Порхов, Полоцк-Невель тата Смоленск енĕсенче кунĕпех пысăк çапăçусем пынă. Икĕ енче те пысăк çухатусем пулаççĕ.

Тĕрĕс шута илнĕ тăрăх июлĕн 17-мĕшĕнче пирĕн авиаци противникăнне 31 самолет пĕтерсе тăкнă.

* * *

Противникăн танковăй полкĕ шоссе çине вирхĕнсе тухнă та пирĕн территори çине шалалла кĕрсе кайнă. Танксем хыççăн тăшмансен çĕршер автомашинисем пынă. Советăн мотопехота соединенийĕн командованийĕ гитлеровецсене Н. юханшывĕ çинчи кĕпер урлă каçма май панă. Командовани тĕплĕн маскировка тунă орудисемпе пулеметсене лайăх позицисем çине вырнаçтарса лартнă. Тăшмансен колонни кĕпер урлă каçсан, ăна пирĕн мотомехвойскăсен пысăк вăйĕсем атакăланă. Нимĕçсем васкасах каялла çавăрăнса кайнă. Фашистсен пирвайхи автомашинисем кĕпер çине кĕме ĕлкĕрнĕ те ĕнтĕ. Çав вăхăтра взрыв пулнипе кĕпер шыва ишĕлсе аннă. Совет артиллерийĕ тăшман колонни çине пеме пуçласан, автомобильсем, танксем, повозкăсем пĕр çĕре купаланса ларнă. Фашистсен танкĕсемпе автомашинисем çунма пуçланă. Салтаксен уйрăм групписем, пĕччен танксемпе автомашинăсем çултан пăрăнса тарса пытанма хăтланнă, анчах вĕсем çине снарядсем пырса ӳкнĕ. Танковăй полкпа ун хыççăн пыракан мотопехота колонни калама çук пысăк çухатусем тӳснĕ. Çапăçу хирне танксем, автомашинăсем, хĕçпăшалсем тата боеприпассем пит нумай выртса юлнă.

* * *

Н-ски авиачаçĕн подразделенийĕ Дунайăн Сулин патĕнчи юппи тăрăх пыракан транспортсене тата нефть тиенĕ баржăсене пĕтерсе тăкма задани илнĕ. Мала янă авиаразведка Тульчăпа Сулин хушшинчи çурма çулта суднăсен караванĕ пурри çинчен пĕлтернĕ. Суднăсен караванне совет бомбардировщикĕсемпе истребителĕсем часах хăваласа çитнĕ. Анчах çав вăхăтрах каравансем тĕлĕнче Германи «Мессершмичĕсен» отрячĕ курăнса кайнă. Вĕсене хирĕç Совет истребителĕсем ыткăнса пынă. Совет летчикĕсем «Мессершмиттсене» хирĕç çапăçнă вăхăтра бомбардировщиксем Румынин нефть турттарса пыракан суднисем çине бомбăсем пăрахнă. Пĕрремĕш бомба пит те пысăк баржа çине ӳкнĕ. Взрыв пулнипе баржа çурмаран татăлса кайнă. Çӳлелле вут çулăмĕ хыпса çĕкленнĕ. Çунакан нефть юханшыв çийĕнче сарăлса выртнă. Бомбăсем тĕл пырса ӳкнипе часах тепĕр баржăпа тепĕр транспорт взрыв пулса сирпĕнсе кайнă. Çунакан нефть Дунай тăрăх анлăн сарăлса выртнă. Шыв çийĕнче нефть çуннипе ытти баржăсемпе транспортсене те вут хыпса илнĕ, вĕсем взрыв пулса çурăлма пуçланă. Икĕ транспортран тата пилĕк баржăра тăракан пĕтĕм каравана пĕтерсе тăкнă. Хура тĕтĕм вуншар километртан курăннă. Сывлăшри çапăçура тăшманăн 3 самолетне пĕтерсе тăкнă. Советăн пур самолечĕсем те хăйсен базине таврăннă.

* * *

Тăшмана хирĕç пынă пĕр çапăçура Алексеенко лейтенантăн танкĕ нимĕçсен 8 противотанковăй туппине пĕтерсе тăкнă. Пĕррехинче Алексеенко юлташăн машини лачакана кĕрсе ларнă, ăна нимĕçсем хупăрласа илнĕ. Хăюллă танкистсем тăшмансем çине пере-пере, хăйсене пулăшма пыричченех пĕр талăк хушши танк ăшĕнче ларнă. Тепĕр кунне лейтенант Алексеенко фашистсен татах 2 танкне персе çĕмĕрнĕ, вĕсенчен пĕрине буксира илсе хăйĕн чаçне турттарса пынă.

* * *

Оруди командирĕ Павлинский, тăшманăн танк атакине сире-сире ярса, фашистсен виçĕ танкне тата пĕр бронемашинине пĕтерсе тăкнă.

* * *

Фронтăн Бессарабири участокĕнче, Хырлау çывăхĕнче, Румыни салтакĕсемпе Германи чаçĕ хушшинче тытăçу пулса иртнĕ. Германин ӳсĕр офицерĕсем Румынин темиçе салтакне хĕнесе пĕтернĕ. Нимĕçсем мăшкăлласа тата кӳрентерсе çитернипе нимĕн тума пĕлмесĕр, Румыни салтакĕсем Германи лагерĕ çине пеме пуçланă. Тревогăпа çĕклесе тăратнă фашистсен пехотнăй батальонĕ Румынин юнашар тăракан тепĕр чаçĕ çине пеме пуçланă. Вилнисемпе аманнисем икĕ енче те нумай пулнă. Румынин чылай чаçĕсене нимĕçсем хĕçпăшалсăрлатса тыла шалалла куçарнă. Германин Румынири командованийĕ, çак юнлă инцидент çинчен калакан сведенисем Румынин ытти чаçĕсем патне ан çитчĕр тесе, пур мерăсене те йышăнать.

* * *

Римри радио Швецири «Автонбладет» хаçатăн провокациллĕ пĕлтерӳне радио тăрăх панă, çав пĕлтерӳ тăрăх «большевиксем Карельский перешеекра отравлять тăвакан веществосемпе усă курнă» имĕш.

Совет Информаци Бюровĕ Римри радиопа «Автонбладет» хаçатăн çак пĕтĕмĕшпех суя тата сĕмсĕр хыпарне пачах тĕрĕс мар тесе пĕлтерет.

* * *

Промышленноçри тата ялхуçалăхĕнчи ĕççыннисем паттăррăн ĕçлесе фронта пулăшаççĕ, металл, топливо, электроэнерги перекетлеççĕ. Мускаври прожектор заводĕнчи работница Морасанова юлташ рационализаторла паха сĕнӳ панă. Халĕ ĕнтĕ Морасанова юлташ бригади васкавлă заказăн деталĕсене, малтанхи норма тăрăх 48 сехет вырăнне, 8 сехетре хатĕрлесе кăларать. «Москабель» заводри инженерсем Мендлин тата Самплевская юлташсем пĕр издели туса хатĕрленĕ çĕре усă куракан хура тăхлана 30 процент перекетлеме пултарнă. Белгородри депора старший машинист Лушников юлташ ертсе пыракан паровоз бригади 20 кун хушшинче 16.800 килограмм кăмрăк перекетленĕ. Бакури «Сталиннефть» тресчĕн Н-ски промыслинче çамрăк специалист Бурмистрова юлташ пилĕк çул каялла пăрахăçа тухса ĕçлейми пулнă икĕ скважинăна тепĕр хут ĕçлекен тунă. Халĕ ĕнтĕ çак скважинăсем пирĕн танксемпе самолетсем валли калама çук паха горючи парса тăраççĕ. Красноярск крайĕнчи Щетинкински машинно-тракторнăй станцин тракторисчĕ Сидорин юлташ картернăй газсемпе усă курмалли приспособлени шухăшласа кăларнă, çакă вăл кашни гектар сухаламассерен 2,8 килограмм горючи перекетлеме май парать.

Совет Информаци Бюровĕнчен

(Июлĕн 19-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ)

Ыран июлĕн 19-мĕш тенĕ чух çĕрле пирĕн войскăсем Полоцк-Невель, Смоленск тата Бобруйск енĕсенче вăйлă çапăçусем туса пынă.

Фронтăн ытти участокĕсенче нимĕнле пысăк ĕçсемех те пулман.

Пирĕн авиаци июлĕн 18-мĕшĕнче тата ыран июлĕн 19-мĕш тенĕ чух çĕрле противникăн мотомехчаçĕсене пĕтере-пĕтере тăкнă, противникăн аэродромсенчи авиацийĕ çине атака тунă.

Малтан кăтартнисем çумне хушса, çакна пĕлтермелле: июлĕн 16-мĕшпе 17-мĕшсенче пирĕн авиаци противникăн 39 самолетне пĕтернĕ. Çав вăхăтрах пирĕн 16 самолет пĕтнĕ.

Июлĕн 18-мĕшĕнче пирĕн авиаци противникăн 32 самолетне пĕтернĕ.

* * *

Янгель юлташ ертсе пыракан соединенин боецĕсемпе командирĕсем чугун çул объекчĕсене тимлĕн сыхлаççĕ. Н. юханшывĕ урлă каçакан чугунçул кĕперĕ патĕнче кĕтмен çĕртен тăшман самолечĕ курăннă. Фашистла летчиксем кĕпере сиен кӳме тата питех те кирлĕ çĕрте çыхăнăва татма ĕмĕтленнĕ. Хромыхо лейтенант, Косарев тата Василенко красноармеецсем, кĕçĕн сержант Маслов юлташсем, пулеметсемпе винтовкăсенчен персе, самолета персе антарнă. Летчиксене тыткăна илнĕ.

* * *

Н-ски пехотнăй подразделени, артиллеристсемпе пĕрле, оборона вырăнне йышăннă. Сулахай флангра, пулеметчик Иванов пулнă взвода хирĕç тăшманăн роти наступлени тунă. Иванов фашистсене çывăха пыма май панă, вара хăйĕн пулеметĕнчен персе, ротăн виççĕмĕш пайĕнчен кая мар салтаксене çулса тăкнă. Лейтенант Нестеровăн танка хирĕç перекен тупписем фашистсен 47 танкне персе çĕмĕрнĕ.

* * *

Авиацин Н-ски чаçĕ виçĕ кун хушшинче сывлăшри çапăçусенче фашистсен 20 самолетне персе антарнă. Летчик лейтенант Жуков уйрăмăнах пысăк паттăрлăхпа хăюллăх кăтартнă. Сывлăшри çапăçура Жуков пур патронсене те персе пĕтернĕ. Жуков юлташ самолетне противник персе амантнă пулнă. Çав вăхăтра совет самолечĕ çине фашистсен летчикĕ тапăнса пынă. Анчах нимĕç хăйĕн ĕмĕтне пурнăçа кĕртме ĕлкĕреймен, Жуков ăна сасартăк пырса çапнă. Хăюллă лейтенант хăйĕн самолечĕпе противник самолечĕн хӳрине çĕмĕрнĕ. Противник самолетне пĕтернĕ. Жуков юлташ хăйĕн аэродромне чиперех пырса ларнă.

* * *

«Путь Ильича» тата «Красный пограничник» ялхуçалăх артелĕсен колхозникĕсенчен тăракан партизансен отрячĕ айлăмра чарăннă фашистсен 20 пысăк танкĕсене курнă. Танксене сăнаса тăрса, партизансем çакна курнă: танксен экипажĕсем икĕ машинăран горючи илсе, ытти 18 танксем çине янă пулнă. Танксем горючи çитмен пирки чарăнса тăнине ăнланса илсе, партизансем Хĕрлĕ Çарăн регулярнăй чаçĕсене шыраса тупма виçĕ разведчика янă. Танксенчен 10 километрти çул çинче,—çав çул тăрăх тăшман машинисем килнĕ пулнă,—засада тунă. Пĕр 6 сехет иртсен, танксем патне нимĕçсен икĕ цистерни горючи илсе пыни курăннă. Партизансем çул çине йывăççем ӳкерсе тултарнă та, цистернăсене малалла кайма чарнă. Шоферпе салтак хирĕç тăма та хăйман. Икĕ цистернине те взрыв туса сиктерсе янă. Тепĕр кунне ирхине тăшман машинисем çине пирĕн пикировка тăвакан бомбардировщиксем вĕçсе пынă та фашистсен танкĕсене бомбăсем пăрахса çĕмĕрсе тăкнă.

* * *

Нимĕçсен 372-мĕш стрелковăй полкĕн иккĕмĕш ротин командирĕ обер-лейтенант Гернеман 15 салтака разведкăна янă. Обер-лейтенант донесение кĕтсе илеймен, мĕншĕн тесен 15 разведчиксем пурте Хĕрлĕ Çар çине куçса каçнă. Куçса каçнисенчен пĕри ефрейтор Франк Костка, Тури Силезири Ротибор хулинчи пахчаç, нимĕç халăхĕ фашистсене курайманни çинчен каласа панă. «Эпир калаçма та, шутлама та пултараймастпăр. Пире хамăр пуçра хамăр шухăшсене тытма чараççĕ,—тенĕ ефрейтор.—Эпир вăрçасшăн мар. Паян сирĕн пата эпир куçса каçрăмăр, ыран ыттисем—мĕнпур тĕрĕс кăмăллă çынсем, Гитлер фронта вăйпа хăваласа килнĕскерсем, куçса каçĕç».

* * *

Гитлерла бандитсене хирĕç кĕрешекен Совет Союзĕпе Англие хăй кăмăлланине Норвеги халăхĕ уççăнах палăртать. Хуласемпе поселоксене нимĕç фашисчĕсене хирĕç кĕрешме хĕçпăшаллă отрядсем туса йĕркелеççĕ. Норвегири партизансем оккупантсене хирĕç кĕрешессине вăйлатаççĕ. Финляндири хаçатсем те ĕнтĕ Норвегире «вăрттăн пушарсем» час-часах пулма пуçлани çинчен пĕлтереççĕ. Юлашки кунсенче кăна Германи автомашинисем тăнă пысăк гаража, Германи çарĕн тырпул склачĕсене, горючисемпе боеприассен склачĕсене çунтарса янă.

* * *

Словакирен килекен пĕлтерӳсем çакна çирĕплетсе параççĕ. Словакири чылай хуласенче, словаксене вăйпа ирĕксĕрлесех çара илсе кайнă пирки, халăх хушшинче пысăк пăлханусем сиксе тухнă. Германин вуншар офицерĕсемпе салтакĕсене хĕненĕ тата йывăр амантнă. Çĕршывра массăллă арестсем пулса иртеççĕ. Çара илнĕ словаксем çартан тарса вăрмансенче пытанаççĕ. «Кĕрешекен çарсене» валли парнесем пухасси фашистсем пуçланăскер, пурнăçа кĕмен. Пĕтĕм Словаки тăрăх мĕнпурĕ те 90 коробка папирос тата 300 литр эрех пухнă.

* * *

Совет хĕрарăмĕсем Хĕрлĕ Çара кайнă арçынсем вырăнне тăрса производствăра ăнăçлăн ĕçлеççĕ. «Автотрактородеталь» заводри работницăсем Степанова, Шевелева тата Мосюкова юлташсем икĕ нормăран пуçласа виçĕ нормăна çити тултараççĕ. Хĕрлĕ Çара кайнă упăшкин профессине вĕренсе çитнĕ май, Н-ски гидротурбиннăй заводри токарь Ефросиния Саенко производствăллă заданине 130—140 процент тултарать. Ленинградри Урицкий ячĕпе тăракан фабрикăн тăваттăмĕш гильза отделенинчи работницăсем кашни кунах ĕç хыççăн машинăсене йĕркелеме вĕренеççĕ. Воронеж облаçĕнче 785 хĕрарăм автомашинăсен водителĕсен курсĕнче вĕренеççĕ. «Лисичанскуголь» тресчĕн Войков ячĕпе тăракан шахтинче халĕ 200 ытла килхуçи хĕрарăмĕсем ĕçлеççĕ. Батуми районĕнчи Киров ячĕпе тăракан колхозра Хаджер Горгиладзе колхозница, чи лайăх бригадир вырăнне тăнăскер, пĕр кунхи плана 800—900 процент тултарать. Ташкентри ялхуçалăх машиностроени завочĕн рабочийĕсемпе служащисен çемьисенчи хĕрарăмсем, пĕтĕмпе 800 хĕрарăм, хăйсен упăшкисен, ывăлĕсен тата пиччĕшĕсен профессийĕсене вĕренме тытăннă. Тула облаçĕнчи Дубенски районра 100 хĕрарăм ытла курссем витĕр тухнă, халĕ вĕсем косилкăсемпе, жнейкăсемпе, комбайнсемпе тата ытти ялхуçалăх машинисемпе ĕçлеме тытăнаççĕ.

Летчик, комсомолец, лейтенант Юрий Цуркан тревога сигналĕ тăрăх хăвăрт вĕçсе çĕкленнĕ те нимĕçсен темиçе бомбардировщикне хирĕç çапăçма пуçланă. Вĕсенчен пĕрине персе ӳкернĕ, ыттисем совет истребителĕнчен хăраса намăслăн тарнă.

ӲКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: сулахайра—хăюллă летчик комсомолец Юрий Цуркан; сылтăмра — вăл персе антарнă фашистла бомбардировщик.

Д. Чернов фото-ӳкерчĕкĕ. (ТАСС).

Ĕç тухăçлăхне ӳстерсех пыраççĕ

Çĕмĕрлери древкомбинат коллективĕ халь нихăçанхи пек мар пысăк хастӑрлăхпа ĕçлет. Пĕтĕм коллектив стахановла ĕçлесе фашистла бандитсене çапса аркатма Хĕрлĕ Çара пулăшать. Июлĕн 11-мĕшĕнче 1-мĕш номерлĕ цех пĕр кунхи плана 121,9 процент, 3-мĕш номерлĕ цех 114,6 процент тултарнă. Уйрăм рабочисен ĕçĕнче татах паха результатсем курăнаççĕ. Никифоров, Карпов, Краснояров, Ширяев, Майоров, Букаткина тата ытти стахановецсем ĕç нормине яланах ик-виçĕ хут ытла тултараççĕ. Рабочисем тунă çитĕнӳсемпе лăпланса лармаççĕ, паян лайăх ĕçленĕ пулсан, ыран татах те пысăкрах çитĕнӳсем тăвассишĕн кĕрешеççĕ.

Рабочисем хушшинче массăллă ăнлантару ĕçне кулленех туса пыраççĕ. Кашни кунах кăнтăрлахи апат вăхăтĕнче хаçатсем вулассине йĕркеленĕ.

Фронта тухса кайнă арçынсем вырăнне производствăна ĕçлеме кĕрекен хĕрарăмсен шучĕ ӳссе пырать.

ХАР. ЛИСИН.

Отечественнăй вăрçăн фрончĕсенче

Балти тинĕсĕнчи çапăçу

БАЛТИ ТИНЕСĔНЧИ ДЕЙСТВУЮЩИ ФЛОТ, июлĕн 15-мĕш. (ТАСС спецкорĕ). Противникăн войскăсем, танксем тата ытти мĕнпур йышши боевой снаряжени тиенĕ транспортсен пысăк ушкăнĕ çурçĕрелле пынă. Тинĕсре çак каравана миноносецсен, сторожевой карапсен, торпеднăй катерсен вăйлă отрячĕ сыхласа пынă. Çавăн пекех каравана «Мессершмиттсен» эскадрильи те хуралласа пынă. Çула совет минисенчен тасатма гитлеровецсем малла тральщиксен группине янă. Çак мĕнпур пысăк йышлă вăй никам асăрхамасăр иртсе пымалла пулнă, транспортсем çинчен антарнă войскăсем кĕтмен çĕртен пырса тапăнма пултарнă.

Анчах гитлеровецсем шутласа хуни пурнăçа кĕреймен.

Совет командованийĕ, тинĕсре суднăсен пысăк караванĕ курăнни çинчен пĕлтернине илнĕ хыççăн, противника кĕтсе илме хăйĕн планне туса хатĕрленĕ.

Чи малтан сывлăша тинĕс çинчи мухтавлă летчиксем — Совет Союз Геройĕн Анатолий Крохалевăн юлташĕсемпе вăл воспитани парса ÿстернĕ летчиксем вĕçсе хăпарнă. Тинĕс çинче тăшмана хирĕç кĕрешес тĕлĕшпе крохалевецсен опыт пур. Вĕсем сахал мар çар транспорчĕсене путарнă, нумаях пулмасть нимĕçсен «Ягуар» текен миноносецне путарнă.

Совет самолечĕсем фашистсен караванĕ çине кĕтмен çĕртен пырса тапăннă. Противникăн транспорт суднисем аякалла саланса кайма хăтланнă. Тăшман карапĕсем çинчи зениткăсем пирĕн самолетсем çине вăйлăн пеме пуçланă. «Мессершмиттсем» крохалевецсен машинисемпе çапăçăва кĕрсе кайнă. Анчах та нимĕçсен истребителĕсене вăйлăн хирĕç пенипе кĕтсе илнĕ, вĕсен ирĕксĕрех пăрăнмалла пулнă. Пирĕн бомбардировщиксем бомбăсене тĕл пăрахнă. Советăн йывăр бомбисемпе çĕмĕрсе пĕтернĕ противник транспорчĕсем тинĕсри тĕтрелĕхре пытаннă. Тăшманăн уйрăм карапĕсем факелсем пекех çунса кайнă.

Крохалевецсене пулăшма пирĕн бомбардировщиксен татах темиçе подразделенийĕ пырса çитнĕ. Вĕсенчен пĕрине опытлă летчик, белофинсене хирĕç пулнă вăрçă участникĕ Еременко юлташ ертсе пынă.

Пирĕн авиаци тăшман суднисем çине бомбăсем вăйлăн пăрахнă хыççăн, сывлăшра йывăр залпсем кĕрлесе кайнă. Кăна пирĕн çыранри оборонăн инçете перекен артиллерийĕ пеме пуçланă. Кунпа пĕр вăхăтрах çапăçăва совет миноносецĕсен отрячĕ те кĕрсе кайнă.

Çакăн хыççăн фашистсем хăйсен миноносецĕсемпе пирĕн карапсене хирĕç атака тума пуçланă, хăйсен вăйĕсем ытларах пулнипе усă курма хăтланнă. Нимĕçсен сторожевой карапĕсем, пирĕн самолетсен çулне пÿлес тесе, зенитнăй орудисенчен пеме тытăннă. Кунпа пĕрлех тата вĕсем орудисенчен пирĕн карапсем çине те пеме пуçланă. Тăшманăн торпеднăй катерĕсем атакăна кĕрсе кайнă. Анчах та совет морякĕсем кĕске дистанцири çапăçуран пăрăнман. Командирсем Васильев, Письменный, Самус юлташсем т. ыт. те тĕл тата пит вăйлăн персе, тăшмана сахал мар сухатусем кÿнĕ. Пирĕн артиллеристсем противникăн вĕсенчен ытларах вăйĕсене хирĕç вăйлăн çапăçнипе пĕрлех тăшманăн торпеднăй атакисене тата унăн авиацийĕ тапăннисене те сирсе янă.

Войскăсем лартнă тата снаряженисем туллиех тиенĕ темиçе транспорт пĕрин хыççăн тепри путнă. Тăшман карапĕсем çуннипе тухнă тĕтĕм пĕлĕте хупăрласа илнĕ.

Караванри транспорт суднисем тĕрлĕ еннелле тарма тытăннă, анчах совет морякĕсем лартса тухнă минăсем çине пыра-пыра тăрăнса, вĕсем хăрушлăн салана-салана кайнă.

Нимĕçсен икĕ миноносецĕ пĕрин хыççăн тепри стройран тухса шыв тĕпне путнă.

Виççĕмĕш — çунма пуçланă.

Пирĕн летчиксем 13 транспортпа пĕр миноносец çуннине ÿкерсе илнĕ. Шывăн пысăк талккăшĕ нимĕç карапĕсен çĕмĕрĕлчĕкĕсемпе тулса ларнă. Пĕр питĕ пысăк баржа путнă, ун çине танксем тиенĕ пулнă, тата тепĕр 13 транспорт путнă.

Суворов пек вăйлăн çĕмĕрсе тăкни

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ, (ТАСС спецкорĕ). Темиçе километр тăсăлса выртакан шоссе çулĕ пĕтĕмĕшпех вăрçăра туртса илнĕ трофейăсемпе тулса ларнă. Груз турттармалли вуншар йывăр автомашина, тĕрлĕ калибрлă орудисем, танксене хирĕç кĕрешмелли тупăсем, пулеметсем, минометсем, обоз хатĕрĕсем, çĕршер винтовка, снарядсен, патронсен купи... Çар снаряженийĕ нимĕн йĕркесĕр сапаланса кайнă.

Кунта Германипе Румынин пысăк соединенине çĕмĕрсе тăкнă. Хĕрлĕ Çарăн геройла чаçĕсем противника хирĕç темиçе сехет хушши пит вăйлăн çапăçнă. Артиллерин икĕ полкĕнчи тата пехотăн пĕр полкĕнчи çĕршер салтаксемпе офицерсем мухтавсăр вилĕм тупнă.

Çулсем çинче фашистсен çĕршер виллисем, лаша виллисем сапаланса выртаççĕ. Унтах бандитсен «трофейисем»: совет спичкисем, сахăр, махорка, парфюмери сапаланса выртаççĕ, вĕсене чикĕ çывăхĕнчи ялсенче çаратнă, çав ялсенче ирсĕр тăшман икĕ кун хушши алхаснă. Персе çĕмĕрнĕ пулемет хыçĕнче, вуншар вилесем хушшинче, Румыни капитанĕ выртать. Унпа юнашар çул çине илсе çÿремелли усă чемоданпа гитара. Чемоданра пудра, духисем, тута хĕррине сĕрмелли помада «ТЭЖЭ» тата хĕрарăм кĕпе-тумтирĕ, вĕсене совет ялĕнче вăрланă.

Çапăçу пулса иртнĕ вырăн тĕлĕнмелле хăрушлăн курăнса тăрать, кунта Германипе Румыни войскисене калама çук хыттăн çĕмĕрсе тăкнă.

Мĕнле пулса иртнĕ-ха çакă вăл?

Противник пехотин пĕр полкĕпе артиллерин икĕ полкĕ совет территорийĕ çине пырса тапăннă. Пирĕн разведка тăшман ăçта вырнаçнине тата унăн вăйĕсем мĕн чухлине тĕрĕс палăртнă.

— Фашистсене кĕтмен хушăран пырса Суворов пек вăйлăн çĕмĕрсе тăкмалла — çакăн пек пулнă командовани приказĕн шухăшĕ.

Тăшманăн походнăй колоннине унăн питех те юрăхлă мар айлăмлă вырăна шалалла кĕме май панă. Çак айлăм тепĕр темиçе сехетрен Германипе Румыни войскисенчи çĕршер салтаксемпе офицерсемшĕн вилĕм айлăмĕ пуласси çинчен тăшман шухăшламан та.

Каç пулса килнĕ. Сасартăк колоннăн малта пыракан пайĕ çине ниçта кайса кĕмелле мар металл тăкăнма пуçланă. Хĕрлĕ артиллеристсем противника патĕнченех тÿрĕ тĕллесе пеме пуçланă. Разведчиксем бронемашинăсемпе малалла ыткăннă та тăшман çине умран пеме тытăннă. Капитан Мышак, старший лейтенант Долгих разведчиксен геройла отрячĕсене çапăçура пуçарса ертсе пынă. Майор Бруцкий ертсе пыракан подразделенири мухтавлă пехотинецсем флангсенчен пулеметсемпе винтовкăсенчен персе фашистсене çулмаллипех çулнă. Йывăр артиллери противникăн каялла чакмалли çулне картласа лартнă. Шоссе çинче нимĕн йĕркесĕр паника пуçланса кайнă. Йывăр артиллерие кăкарнă çичĕ тоннăллă грузовиксене тытса пыракансем каялла çавăрăнма хăтланнă, анчах та çула картласа хунă ытти машинăсене тĕл пулнă. Ерĕхсе кайнă лашасем тăшман салтакĕсене таптанă. Салтаксен виллисем хăйсен грузовикĕсемпе орудийĕсен ураписем айĕнчех сапаланса выртаççĕ.

Анран кайнă артиллеристсем командирсемпе офицерсене те итлемеççĕ. Вĕсем хĕçпăшалĕсене пăрахнă, хăйсем çинчи тумтирĕсене, урана тăхăнмаллисене хывса ыватнă та, ăçта кирлĕ унталла тарма пуçланă. Хĕрлĕ боецсем тăшмана пур енчен те хĕстерсе лартнă. Совет снайперĕсен пульлисем фашистсен офицерĕсене пĕрин хыççăн теприне персе ÿкернĕ. Красноармеец фашистсен тылне пырса кĕнĕ те вĕсене пулеметран çунтарнă кăна. Унтан, çывăха пырса çитсен, фашистсем çине гранатăсем ыватнă. Бандитсем пĕр пĕччен боеца парăннă, вĕсене тыткăна илнĕ! Пеме чарăннă тупăсем патĕнче тăшмансен виллисем купи-купипе выртнă.

Анчах тăшман орудийĕсем шарламасăр нумай вăхăт тăман. Хĕрлĕ артиллеристсем вĕсен кĕпçисене 180 градус таран çавăрнă та таракан тăшмансем çине вĕсен орудийĕсенченех вăйлăн пеме пуçланă.

Старший лейтенант Кудрявцев боецсен группипе Германипе Румынин оборона тума хăтланнă роти çине ыткăннă. Фашистсем çине боецсем гранатăсем ыватнă, винтовкăсенчен пенĕ. Патронсем пĕтсе çитсен Кудрявцев хăйĕн отрячĕпе штыкпа атака тума пуçланă. Ротăри салтаксенчен чĕрĕ юлнисем тарма тытăннă.

Операци каç пулса çитсен вĕçленнĕ. Çапăçу пулнă вырăнта вилнисемпе аманнисем çĕршерĕн выртнă. Салтаксемпе офицерсене икĕ çĕр çынна яхăн тыткăна илнĕ. Хĕрлĕ боецсен аллине пĕр полковник, подполковниксем, капитансем, кĕçĕн командирĕсем вуншарăн лекнĕ.

Румынин тыткăна лекнĕ полковникĕ çапла каласа панă:

— Сирĕн хĕрлĕ войскăсен атакине питех те чаплăн хатĕрленĕ. Вăл пирĕн чаçсене йăлтах аркатса ячĕ, тĕлĕнмелле паника турĕ. Пирĕн хăшпĕр офицерсем каялла тавăрăнма е чакма хăтланни ахалех пулчĕ, мĕншĕн тесен çул пирĕн çĕмĕрсе тăкнă грузовиксемпе, артиллерипе тулса ларнă. Эсир кĕтмен çĕртен пырса тапăннă хыççăн тепĕр темиçе минутăран эпĕ пирĕн полксем пурпĕрех пĕтессине ăнланса илтĕм.

Пысăк поражени тÿснишĕн тарăхса, фашистсем çапăçу пулнă вырăнтан трофейăсене турттарса тухас ĕçе чăрмантарма хăтланнă. Анчах вĕсем кая юлнă: чи хаклине, чи юсавлине малтанах илсе кайнă, вĕсем шанчăклă вырăнта пулнă.

Л. ХВАТ.

Пулеметчиксем çапăçура

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ, июлĕн 16-мĕш. (ТАСС спецкорĕ). Наблюдательсем шывăн тепĕр енчен илтĕнекен кашни пĕчĕк сассах тимлĕн итленĕ. Нимĕçсем Н. юханшывĕ урлă каçма хăтланнине пирĕнтен кашниех пĕлсе тăнă. Хотеенков ертсе пыракан минометнăй отделени тăшмана çĕмĕрсе аркатма лайăх хатĕрленнĕ.

Юханшывăн тепĕр енчи вăрмантан сасартăк танк шуса тухнă та юханшыв хĕрринелле çул тытнă.

— Огонь! — команда панă кĕçĕн лейтенант Княковский.

Минометсенчен темиçе хутчен персе тăшман машинине çунтарса янă. Çыран тĕлĕнче тĕтĕм карса илнĕ. Дымовой завесăпа витĕнсе, юханшыв хĕрринелле салтаксем лартнă икĕ автомобиль вĕçтерсе пынă. Минометчиксем кăштах кĕтсе тăнă та, кайран машинăсем çине пеме пуçланă.

Анчах, противник хăйĕн шухăшĕсене пăрахман. Тĕрлĕ енчен вăрмантан пĕр вăхăтрах темиçе танк тухнă. Танксен пĕрремĕш ушкăнĕ хыççăн иккĕмĕш ушкăнĕ курăннă. Кашни машина çинчех, башнясем хыçне пытанса, нимĕçсен темиçешер салтакĕ ларса пынă. Шыв хĕррине çитсен, танксем минометчиксен окопĕсем çинелле орудисемпе пулеметсенчен пеме пуçланă. Çав вăхăтра салтаксем юханшыв урлă каçма тытăннă.

Минометсемпе танксем хушшинче дуэль пуçланса кайнă.

Çав çапăçура кĕçĕн лейтенант Элинсонăн взвочĕ пысăк паттăрлăх кăтартнă. Переправа çывăхĕнче вырнаçса тăнипе çак взводăн кĕске дистанцире тăшманпа уйрăмăнах хыттăн çапăçмалла пулнă.

Çапăçу темиçе сехете пынă. Нимĕçсем совет минометчикĕсем пенине чăтайман, вĕсем каялла чакнă. Çыран хĕрринче нимĕçсен нумай салтакĕсем вилсе тата аманса юлнă.

Тăшманăн юханшыв урлă каçасси пулайман.

Партизансен трофейисем

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ, июлĕн 11-мĕш. (ТАСС). Фашистсем йышăннă территорире партизанла движени кунран кунах ÿссе пырать. Н-ски районра партизансен отрячĕсем тăшмансене хирĕç геройла çапăçаççĕ. Партизансен отрячĕсенчен пĕри нимĕçсем çине тапăннă чухне пĕр тупă çĕмĕрсе тăкнă. Июлĕн 4-мĕшпе 7-мĕшĕнче çулсем, кĕперсем çинче тата ытти вырăнсенче фашистсен 7 бронемашинине, танк тата танкеткăна туртса илнĕ. Х. районĕнче партизансен отрячĕ нимĕçсен чаçне хирĕç 3 сехет хушши çапăçнă.

Фашистсем совет штыкĕнчен хăраççĕ

Совет Союзĕ çине вăрă-хурахла тапăннă Гитлер, çынна вĕлермелли калама çук пысăк средствăсемпе усă курса, ĕççыннисен çĕршывне аркатса тăкма ĕмĕтленет. Гитлер салтакĕсен вунă пайĕнчен тăхăр пайĕ хăйсем мĕншĕн çапăçнине пĕлмеççĕ. Вĕсемшĕн хăйсем хутшăнакан вăрçăн чăн-чăн тĕллевĕсем паллă мар.

Фашизма хирĕç тăрса кĕрешĕве кĕнĕ 200 миллионлă совет халăхĕн вăйлă техника пур, ăна вăл фашистсен техникине хирĕç питĕ те ăнăçлăн кăларса тăратать. Совет халăхĕ хăй мĕнле задачăсемшĕн кĕрешнине пит те уççăн пĕлсе тăрать. Халăх хăйĕн çĕрĕ çинче хăйне чура тума тăрăшакан тăшмансене витĕрех курать. Пирĕн паттăр боецсем тăшмана хуть епле условисенче те, хуть епле хĕçпăшалпа та пĕтерсе пыраççĕ.

Тăшмансене хирĕç пулнă питĕ нумай çапăçусенче вырăс штыкĕ яланах хăйĕн иксĕлми вăйне кăтартнă. Пирĕн халăха чура тума хăтланнă захватчиксен мундирĕсене пĕрре кăна мар çура-çура янă.

Вырăс хĕçпăшалĕн пур çĕнтерĕвĕсем те, епле пулсан та, вырăс штыкĕпе çыхăнса тăраççĕ. 1708-мĕш çулта Лесная патĕнчи çапăçу вырăссем штыкпа хăюллăн атакăна тухнипе вĕçленнĕ. Шведсем вырăс штыкĕсене тÿссе тăрайман, тарма тытăннă. Тăшмансене курайманни вырăс çарĕсене çавтери пысăк вăй-хăват панă.

Полтава патĕнче 1709-мĕш çулта пулнă çапăçура та эпир çавнах куратпăр. Ку çапăçура шведсем пысăк поражени тÿснĕ. Чи вăйлă та татăклă çĕнтерÿ вырăс çарĕсем енчех пулса тăнă.

Çичĕ çулхи вăрçăра (1756—1763 ç. ç.) нимĕçсем вырăс штыкĕн хăватлă вăйне хăйсем çинче аванах туйса курнă. Ун чухнехи нимĕç историкĕ каласа кăтартнă тăрăх, Цорндорф патĕнчи çапăçура «вырăссен пехотине фронтран, флангран тата тылран атака тунă, вара... калама çук хăрушă турав (сеча) пуçланнă». Нимĕçсем вырăс çарĕсен çирĕплĕхĕнчен тĕлĕнсех кайнă. «Пирĕн пехота мĕнтери çирĕп хастарлăхпа çапăçнинчен король (Фридрих II) хăй те хăраса ÿкнĕ, — тесе çырать пирĕн çĕршыв çынни Болотов, — пруссаксем вара хăйсен реляцийĕсенче пире тартассинчен вĕлерни çăмăлтарах... çынна пăшалпа персе шăтарни ăна пĕтĕмпех пĕтерме çителĕксĕр-ха».

Суворов штыкăн вăрçăри действине пит те пысăк вырăна хунă. «Сайра пер те, тĕл пер, — тенĕ вăл. — Штыкпа çирĕп чик... Пĕр хут чик... Виççĕн сиксе пырсан: пĕрине чиксе пăрах, теприне персе пăрах, виççĕмĕшне штыкпа тĕп ту... Атакăра чарăнса ан тăр... Чик, хăвала, полона (плена) ил!»

1805 çулта Кутузов вырăс çарне çăлма Женграбен патне янă Багратионăн пысăк мар отрячĕ — «геройсен дружинин» штыкĕсемпе — тăшмансем çавăрса илнинчен хăтăлса тухмалли çул тунă, анчах та малтан унтан хăтăлмалли ниепле май та çук пек туйăннă пулнă.

Вырăс штыкĕ 1812 çулта Бородино патĕнчи çапăçура та пит маттур ĕçленĕ. Çак çапăçура Шевардински редута хÿтлевĕ чух та штыкпа атака тунисем çапăçăвăн ăнăçлăхне татса панă. Вырăссен Семеновски ялĕ патĕнчи укрепленийĕсем («Багратионовы флеши») çине тапăннă французсен çичĕ атакине сирсе яни — вырăс салтакĕсен хастарлăхне кăтартса парать, — вĕсем тăшман çинелле штыксемпе çавтери хăюллăн ыткăнса пырса, ăна каялла тартнă.

Бородино патĕнчи çапăçура пулнă Франци генералĕ Пеле, вырăссен штыклă атакисем мĕнле хăватлă пулни çинчен пит хумханмалла çырса хăварнă.

«Багратион çарĕсем патне подкрепленисем пынă май, — тет вăл, — вĕсем çухатнă пунктсене çавăрса илмешкĕн вилнĕ çынсен кĕлеткисем тăрăх калама çук пысăк хастарлăхпа пычĕç. Вырăссен колоннисем пирĕн куç умĕнчех хăйсен начальникĕсем панă команда тăрăх хурçăпа, çулăмпа ялтăртатакан хусканулла шанцăсем (укрепленисем) пек шурĕç. Уçă вырăнта картечь тивнипе, пĕрре утлă çар тата тепре пехота атакăланипе, вĕсен питĕ пысăк çухату пулчĕ. Анчах çав паттăр воинсем, хăйсен юлашки вăйĕсене пухса, пирĕн çине малтанхи пекех тапăнчĕç».

Французсен вăйĕсем ытларах пулнă пулин те, вырăс çарĕсене Бородинори çапăçура аркатайман. Вĕсен çакнашкал тĕлĕнмелле çирĕплĕхĕн сăлтавĕсенчен пĕри вăл — каллех çав вăрçă йывăрлăхĕсенче хуçăлман вырăс штыкĕ пулнă.

Кайранхи вăхăтра та эпир çак штык Севастопольри кампанире, Российăпа Турци, Российăпа Япони вăрçисенче тăшмана хăюллăн çĕмĕрнине куратпăр. Эпир ăна кайран империализмлă пĕрремĕш вăрçăра куратпăр. Ку вăрçăра нимĕçсен мухтаннă çарĕсем, вырăс штыкĕсем çине пырса тăрăнса, пĕрре кăна мар тарнă. Вĕсем 1914 çулти август уйăхĕнче Гумбиннон патĕнчен тарнă, çав çулхи кĕркуннех — Варшавăпа Лодзь патĕнчен тарнă. Юлашкинчен, вĕсем хăйсен винтовкисене пăрахса, плена парăнса, Брусиловский прорыв вăхăтĕнче тарнă.

Кайзерăн, Вильгельмăн çарĕсен вырăс штыкĕнчен тарас традицине фашистсен çарĕсем халь пире хирĕç пуçланă çĕнĕ вăрçăра та малалла тăсаççĕ. Фронтран килекен пĕлтерÿсем — фашистсем пирĕн штыксенчен хăрани çинчен калаççĕ.

Н-ски стрелковăй полк тăшмана хирĕç контратака тунă. Н. ятлă местечко урамĕнче питĕ вăйлă рукопашнăй çапăçу пуçланса кайнă. Нимĕçсем эпир пырса çапнине тÿсеймен, айăккинелле тарнă. Пирĕн командирсенчен пĕри, тăшмана хыçран хăваласа, сарай патĕнче аван позици йышăннă. Нимĕçсен икĕ офицерĕ сарайĕнчен сасартăк сиксе тухнă, вĕсем çав командир çинелле вирхĕнсе ыткăннă. Командир çав самантрах вĕсене хирĕç çавăрăнса тăнă: икĕ хутчен штыкпала кĕскен чикнĕ те, фашистсем иккĕшĕ те çĕр çине авкаланса ÿкнĕ.

Çапăçу пулса пынă май, пирĕн икçĕр боеца тăшмансем пур енчен те хупăрласа илнĕ. Вĕсем пĕр полкран кая мар пулнă. Тул çутăлас умĕнхи тĕттĕмлĕхре группа командирĕ Барабанов юлташ красноармеецсене çапла каласа çавăрăннă: «Штыксемпе çула тухса каятпăр, атакăна, — малалла çеç!»

Тăшман таттисĕр персе тăнă пулин те, Барабанов группи хăюллăн малалла хускалса кайнă. Хăватлăн «урра» кăшкăрни янранă. Çул çинче пĕртте чарăнса тăмасăрах, тăшмана штыксемпе сирсе ыватса, красноармеецсем хăйсен чаçĕ патне çĕмĕрсе тухнă. Вĕсен çулĕ тăшмансен виллисемпе витĕнсе юлнă.

Рукопашнăй çапăçура пĕр боец çичĕ фашиста пĕтернĕ, теприсем — ултă, сакăр фашиста пĕтернĕ фактсене паллă тунă ĕнтĕ. Фашистсен çарĕсем пирĕн штыклă атакăсене тÿссе тăраймаççĕ.

Нумайĕшĕсем вăрçа халĕ авиаципе танксем çеç татса параççĕ, тесе шухăшлаççĕ. Вăрçă çине çапла пăхни вăл — тĕрĕс мар. Авиаци, артиллери, танксем йышăнса тăракан вырăн калама çук ÿснĕ пулин те, чи паллă вырăна халĕ те, пĕтĕмĕшпе илсен, штыклă винтовкăпа хĕçпăшаланнă **пехота** йышăнса тăрать.

(Полковник Н. ПОДОРОЖНЫЙ çырнă статьяран).

Феликс Эдмундович Дзержинский вилни паян 15 çул тултарчĕ. (1926 çулти июлĕн 20-мĕшĕнче вилнĕ). (ТАСС фотохроники).

Паянхи Мускав

Пурте кунта хăй вырăнĕнче, пурте яланхи пекех кервен те кĕрнеклĕ. Акă Кремль, унпа юнашар Василий Блаженнăйăн храмĕ — ĕмĕрсен шелсĕр çапăçăвĕсемпе çĕнтерĕвĕсене курнă авалхи палăксем; акă Ленин мавзолейĕпе музейĕ — пирĕн ĕмĕрĕн ирĕкĕпе телейĕшĕн çапăçăва чĕнекен, çапăçура çĕнтерме хавхалантаракан памятниксем.. Вĕсем тавра Мускав — тĕнчен вĕри чĕри, этемлĕхĕн пуласлăхĕ, чапĕ. Хăйĕн анлă урамĕсемпе, аслă площачĕсемпе, паха та кетмер дворец пек çурчĕсемпе вăл халь, ылханлă тăшман çĕршыва вăрçăпа килсе кĕнĕ кунсенче те, яланхи пекех, кĕрлевлĕ. Тăван çĕршыв, итле, итле хăвăн столицуна! Вăл халь нихçанхи пек те мар хăватлă. Вăл халь çапăçун малтанхи ретĕнче тăшмана хирĕç пĕтĕм пÿвĕпе паттăррăн çапăçать.

Çулленхи пекех, унăн кунĕсем вĕри, тÿпери пĕлĕчĕсем сайра та çăмăл. Яланхи пекех, унăн площачĕсенчи шапшур лилисемпе йăлтăр тюльпансем, сироплă шывсем усă, урамĕсенчи юхăмĕ ÿрĕк те васкавлă. Анчах ку мар паянхи Мускавшăн паллă пулса тăрать. Вăл халь, фашистла Германия Совет Союзĕ çине вăрă-хурахла тапăннă чухне, тăшмана çĕмĕрме лăпкă та хаяр, пĕрлĕхлĕ те хатĕр! Ăна хуть ăçта та — кашни кĕтесре, кашни урамра, çынсем хăйсене тыткаланинче, вĕсен çирĕп уттинче, пит-куçĕсенче, сăмахĕсенче курма пулать.

— Гитлер Европăна çаратрĕ. Вăл манăн киле, çак пурлăха çаратасшăн, вăл сана, мана вĕлерессшĕн!..

Чĕререн каланă çакнашкал сăмахсене Мускав çынни Гитлер пирĕнпе вăрçă пуçарни çинчен пĕлнĕ кун каларĕ. Унтанпа виçĕ эрне ытла иртрĕ. Çав сăмахсене Мускавра каланă москвичсем нумайĕшĕсем халь фронтра çапăçаççĕ. Сахал-и тата фронта васкакан, фронта кайма хатĕрленекен çынсем!?

Хĕрлĕ Преçнĕре эпĕ пĕр красногвардеец Фомина пĕлетĕп. Унăн аслă ывăлĕ Владимир — фронтра сержант, тепĕр ывăлĕ Анатолий—летчик-истребитель. Вăл та фронтра иккĕмĕш эрне ĕнтĕ çапăçать. Вĕсемсĕр пуçне унăн тăван пиччĕшĕсем — Иванпа Дмитрий та фронтра. Çак кунсенче вăл шăлнĕне те фронта ăсатрĕ.

— Пурăнмалла, шăллăм, — терĕ вăл ăна ыталаса, — анчах çĕнтермелле!

Çитмĕл çулхи карчăк Мария Федоровна хăйĕн ĕмĕрĕнче пĕрре мар хăйĕн çывăх çыннисене фронта ăсатнă. Кашнинчех вăл макăрнă, ылханнă вăрçа. Халь вăл пĕртен пĕр ывăлне — Петра фронта ăсатать. Вокзалра сывпуллашса уйăрăлнă чухне унăн куççулĕ ывăлĕн пичĕ çине тумларĕ. Ăна çывăхра тăракансем те асăрхаймарĕç. Куççульне вăл часах шăлса типĕтрĕ. Тем каласшăнччĕ, сăмахсем тупăнмарĕç. Кайран, поезд тапранса кайсан тин чышкине çÿлелле çĕклесе каларĕ:

— Ывăлăм, аçуна ан ман!

Петр хăйĕн ашшĕне лайăх астăвать. Вăл 1905 çулта баррикадăра паттăррăн çапăçнă, 1917 çулта Кремльре хĕсĕннĕ юнкерсене тăлпаланă.

Мускав хăйĕн чи шанчăклă, чи пултаруллă ывăлĕсене фронта ăсатнипе пĕрлех нумай пинлĕ дружинăсем хатĕрлет.

— Эпĕ 72 çулта. Эпĕ Вильгельм тарнине курнă. Манăн асатте Фридрихе чикелентернĕ. Йышăнăр мана ополченецсен ретне!

Çак сăмахсене каласа «Манометр» заводран Доронин хăйĕн ывăлĕпе пĕрле дружинăна çырăнчĕ. Хулара халь ополченецсен пысăк отрячĕсем иртеççĕ. Тĕрлĕ профессиллĕ, тĕрлĕ çулхи çынсем унта: рабочипе юнашар служащи, инженерпа пĕрле студент, художник, ашшĕ умĕнче ывăлĕ, пиччĕшĕпе пĕрле шăлнĕ...

Гематологи институтĕнче иртен пуçласа каçчен тулли халăх. Кунта Мадрид рабочийĕ, Андалузи хресченĕ. Вĕсем хушшинче упăшкине, икĕ пиччĕшне фронта ăсатнă плановик Иванова, пысăк театрăн солисчĕ Фокин. Пурте вĕсем хăйсен юнĕсене Хĕрлĕ Çарăн паттăр воинĕсене халалаççĕ.

Мускав сăмахсăр, анчах ĕçлĕ. Çынсем хăйсем çеç мар, сăмахĕсем те вĕсен ку кунсенче ĕçлĕ. Темшĕн ятласма пикеннĕ çын юнашар çын каланипе мар, пăхнипе лăпланать. Хушни е ыйтни çийĕнчех пурнăçланать, çынсем пуçтарăнарах, асăрханарах васкаççĕ. Çапла урамра, трамвай çинче, метрора. Çавна ниçтинчен ытларах заводра, фабрикăра, учрежденисенче асăрхама пулать. Пĕр ытлашши сăмах ан пултăр, пĕр пусăм усăсăр ярса ан пус!

Гончаренко Хĕрлĕ Преçнĕре 45 çул хушши ĕçлесе пурăннă. Юлашки çулсенче ĕçлеме пăрахнăскер, халь вăл каллех фабрикăна таврăнчĕ. Хăйĕн кулленхи ĕç нормине ытлашшипех тултарса пынисĕр пуçне, вăл оборона тĕлĕшпе те нумай ĕçлет.

Гончаренко пек ватăсем фронта кайнă рабочисем вырăнне тăрасси тата хăйсен нормисене ирттерсе тултарасси Мускаври предприятисенче массăллăн сарăлчĕ. Уйрăмăнах ку тĕлĕшпе хĕрарăмсем паха тĕслĕхсем кăтартаççĕ.

«Дукат» фабрикăра ĕçлекен Шоров хăй фронта каяс умĕн хăйĕн арăмне цеха илсе пырса икĕ кун хушши ĕçлеме вĕрентрĕ. Хăй халь фронтра, арăмĕ ĕçлет, нормăна 200 процент таран тултарать. Çавнашкалах «Пневматика» заводра та Князев хăйĕн арăмне ĕçе хăварать. «Хĕрлĕ роза» фабрикăра Бурский мастер ĕлĕкрех 200 станок пăхса ĕçлеттернĕ пулсан, халь вăл 547 станок ĕçлеттерет. «1-ое августа» заводра Семенчук хăйĕн ĕç нормине 425 процент тултарать. Грунинсем пĕтĕм çемьипе заводра ĕçлеççĕ.

Çакнашкал тĕслĕхсем кашни заводра, кашни фабрикăра: ĕçсĕр çын Мускавра çук. Мускав иртен пуçласа каçчен ĕçлет. Вăл талăкра пурĕ те 4 сехет çеç лăпланать. Ку вăхăтра хула çĕр çумне лăпчăнать. Урамсем пушă, ниçта пĕр çутă çук. Хула ку вăхăтра канать, анчах, çук, пĕр самантлăха та вăл куçне хупмасть. Кашни çурт умĕнче шанчăклă хуралçă, кашни çурт, завод, фабрика, учреждени — пĕтĕм Мускав оборона крепоçĕ. Тăшман Мускава тапăнсан, вăл хатĕр ăна хирĕç тухма!

Мускав! Манăн ĕмĕтсен ĕмĕчĕ! Эсĕ хăвăн хаяр та сĕмсĕр тăшманусене пĕрре мар аркатнă!

Çакнашкал шухăшсемпе Мускав çынни ĕçе каять, ĕçрен таврăнать. Унăн умĕнче вăл купаласа çитĕнтернĕ кĕтмер гостиница «Москва», Совнаркомăн чаплă çуртĕ, çĕнĕ пысăк корпуссем. Акă вăл чакаласа тунă метро, Дзержинский площачĕ. Кунта хăй вăхăтĕнче Пожарский интервентсемпе хăюллăн тытăçнă. Акă Горький урамĕ, Арбат — кунта 19-мĕш ĕмĕрĕн пуçламăшĕнче Наполеон хăйĕн шанчăксăр çăлăнăçне шыранă. Акă Советсен дворецĕ тÿпенелле çĕкленет. Ку вырăнта таçан ĕлĕк Минин Ходкевича ăшалантарнă. Акă Хĕрлĕ площадь — çĕршывăн кĕрнекĕ, çĕнтерÿсен площачĕ, паттăрсен символĕ! Кунта Ленин, кунта Сталин!

Пурте пирĕн, пирĕн! Никам та, нихçан та вĕсене пирĕнтен çĕнсе илеймĕ!

И. МОИС.

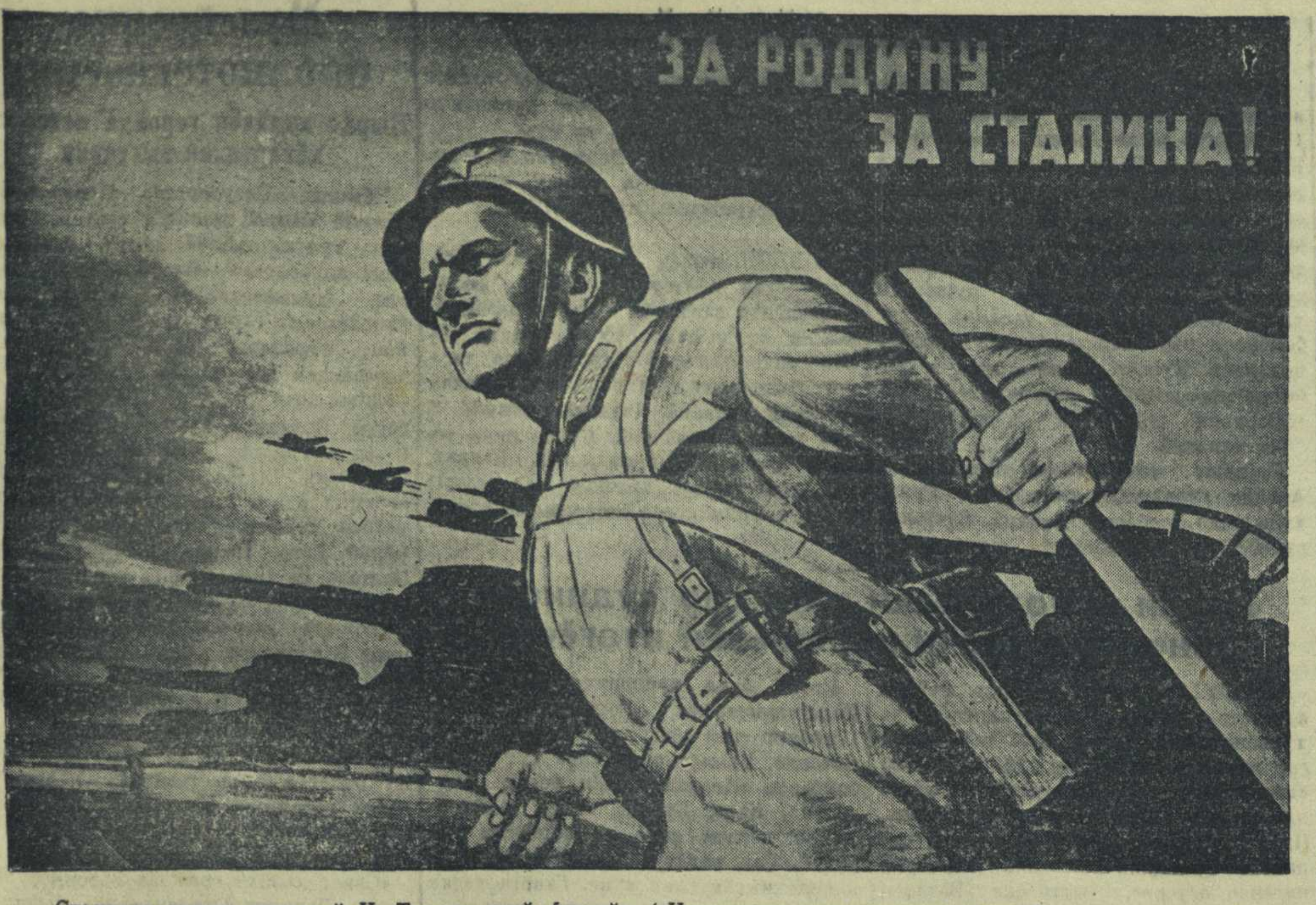
ЗА РОДИНУ, ЗА СТАЛИНА!

Сталинла преми лауреачĕ И. Тоидзе тунă ÿкерчĕк. («Искусство» издательстви кăларнă плакатран тунă репродукци).

Кашни колхоз, кашни предприяти оборона крепоçĕ пултăр!

Ĕççыннисем çар ĕçне вĕренеççĕ

ИЕПРЕÇ. Осоавиахим пуçламăш организацийĕсем кашни çурта оборона крепоçĕ туса хурассишĕн тăрăшса ĕçлеççĕ. Хальхи вăхăтра халăха ПВХО ĕçне вĕрентес тĕлĕшпе çине тăрсах ĕçлеме тытăнчĕç. Ворошиловский стрелоксем вĕрентсе хатĕрлеççĕ, походсем, тактикăллă занятисем ирттереççĕ. Ку тĕлĕшпе «Молния» колхозри Осоавиахим организацийĕ питех те паха тĕслĕхсем кăтартать.

«Сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланма пурне те обязательнăй йĕркепе вĕрентесси çинчен» СССР Совнаркомĕ йышăннă постановленине «Молния» колхоз членĕсем ĕçре пурнăçлаççĕ. Вăл постановленине колхозниксемпе колхозницăсем хушшинче тĕплĕн сÿтсе-явнă хыççăн, ПВХО ĕçне вĕренме уйрăм группăсем организациленĕ. Занятисем план тăрăх, йĕркеллĕ пулса иртеççĕ.

Кунсăр пуçне Ворошиловский стрелоксем хатĕрлес тĕлĕшпе икĕ группа ĕçлет. Юлашки вăхăтра вуншар Ворошиловский стрелоксем хатĕрленĕ. К. Маргинов, А. Симбирский, В. Семенов т. ыт. юлташсем те пăшалран тĕл перес енĕпе уйрăмах палăрса тăраççĕ.

— Эпир паян тесен паян, алла пăшал тытса, тăван çĕршывшăн, çулпуçăмăр Сталин юлташшăн çапăçăва тухма хатĕр тăратпăр,—теççĕ Ворошиловский стрелоксем.

А. Симбирский юлташ тăван çĕршыва сыхлама Хĕрлĕ Çар ретне тăчĕ, вăл фронта тухса кайнă чухне çапла каларĕ:

— Кашни пульăна тăшман чĕрине тивмелле перĕп. Пирĕн çĕршыв çине вăрă-хурахла килсе тапăннă тăшмана тĕпĕ-йĕрĕпех çапса аркатса тăкăпăр, çĕнтерÿ пирĕнте пулĕ.

ПВХО ĕçне вĕренесси, Ворошиловский стрелоксене хатĕрлесси Буинск поселокĕнче те аван пырать. Кунта рабочисемпе служащисем тата килхуçи хĕрарăмĕсем çар ĕçне пысăк тимлĕхпе тăрăшса вĕренеççĕ. Осоавиахим организацийĕсем пуçарнипе Ворошиловский стрелоксем хатĕрлес ĕçе рабочисемпе служащисене пурне те явăçтарнă. Стрелковăй командăна белофиннсене хирĕç пынă çапăçусен участникĕ Ларионов юлташ ертсе пырать. Кун пек стрелковăй командăсем Хурамалта, Çĕнĕ Чурашра, Пысăк/ Упакассинче те организациленĕ.

Районри ĕççыннисем, пурте пĕр çын пек пулса, çирĕп тылшăн, кашни çурта оборона крепоçĕ туса хурассишĕн кĕрешеççĕ.

Дм. МИХАЙЛОВ.

* * *

ÇĔМĔРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). «Труженик» заводри пуçламăш парторганизаци пуçарнипе иртнĕ çулта заводра çар ĕçне вĕренмелли группăсем организациленĕччĕ. Вĕсенче занятисем эрнере пĕр хут пулса иртнĕ. Унта коммунистсемпе комсомолецсене тата рабочисене пĕтĕмпе 35 çынна явăçтарнă. Юлашки вăхăтра винтовкăран тĕл пеме, штыкпа çапăçма тата маскировка тума вĕренес енĕпе занятисем ирттернĕ. Иртнĕ занятинче «Взвод в разведке» тема тăрăх тактикăллă вĕренÿ пулнă. Çитес вăхăтра тата «Вылазливание десанта», «Рота в наступлении» темăсем тăрăх занятисем ирттерме палăртнă.

Санитари ĕçне тата сывлăшран химиллĕ майпа тапăнасран сыхланма пĕтĕм рабочисемпе работницăсене вĕрентес тĕлĕшпе çак кунсенче заводра группăсем организацилеççĕ, руководительсем тупса хатĕрленĕ.

Çавăнпа пĕрлех, рабочисем ĕç тухăçлăхне ÿстерес тĕлĕшпе те юлашки вăхăтра паха тĕслĕхсем кăтартаççĕ.

Заводри хĕрарăмсем Хĕрлĕ Çара каякансем вырăнне ĕçлеме куçаççĕ. Нумай станокпа ĕçлекен Подклетнова юлташ фанернăй цеха прессовщица пулса ĕçлеме, работница Трофимова юлташ — лущильнăй станокпа ĕçлеме куçрĕç. Станочник Якимов юлташ Хĕрлĕ Çара кайсанах ун вырăнне Мельникова юлташ тăчĕ. Якимов юлташ арăмĕ те производствăна ĕçлеме кĕчĕ. Стружка тăвакан цехри пресс çинче халиччен ялан арçын ĕçленĕ. Ку ĕçе «арçын ĕçĕ» тесе шутланă. Халь çак ĕçе столярнăй цехра уборщица пулса ĕçленĕ Иванова юлташа лартнă. Хастарлă работница техникăна часах вĕренсе çитрĕ, халь вăл плана 130 процент тултарать.

Работницăсенчен хăшпĕрисем производствăран уйăрăлмасăр трактористсем тата медсестрасем хатĕрлекен курссене вĕренме çÿреççĕ.

Х. Л.

* * *

Чăваш АССР Çĕрĕç Халăх Комиссариачĕн сотрудникĕсем çар ĕçне тимлĕн вĕренме пуçларĕç. Ручной пулемета тата противогаза вĕренес тĕлĕшпе виçĕ заняти туса ирттернĕ. Беляев, Никитин, Баранчаев юлташсем уйрăмах аван вĕренсе пыраççĕ.

Июлĕн 7-мĕшĕнче РОКК Обкомĕ çумĕнче организациленĕ кĕçĕн медсестрасен курсĕнчен 29 хĕрарăм вĕренсе тухрĕç. Вĕсенчен чылайĕшĕ «отлично» паллăсем илнĕ. Хальхи вăхăтра вăл курсра тата 12 хĕрарăм вĕренет.

Хĕрарăмсем хушшинче çар ĕçне вĕренессине Быренкопа Ягодкина коммунисткăсем пуçарса пыраççĕ.

Т. НИКИТИН.

* * *

Сосновкăри хăма çуракан заводри рабочисемпе работницăсем тăшман сывлăшран килсе тапăнассинчен сыхланма пикенсех хатĕрленеççĕ.

Санитарипе оборона ыйтăвĕсем тăрăх фельдшерица Романова юлташ вĕрентет.

Кунсăр пуçне, июлĕн 3-мĕшĕнчен пуçласа ПВХО ĕçне вĕренме тытăнчĕç. Занятисене арçынсем 16 çултан пуçласа 60 çула çитнисем, хĕрарăмсем 18 çултан пуçласа 50 çула çитнисем çÿреççĕ.

Çавăн пекех, «Крестьянин» заводра та ПВХО ĕçне вĕренме тытăннă. Вĕсем 10 сехет хушши вĕреннĕ те ĕнтĕ. Занятисене ваттисем те, çамрăксем те йĕркеллĕ çÿреççĕ.

И. КУЗНЕЦОВ.

Комсомолецсемпе пионерсен лайăх ĕçĕ

Хулари комсомолецсем, союзра тăман çамрăксем çĕршерĕн фронта тухса карĕç. Юлнисем нумайĕшĕ хăйсене фронта яма ыйтса заявленисем параççĕ. Çак хăрушă вăхăтра кашни комсомолец, союзра тăман кашни çамрăк тăван çĕршыва мĕн кирлине пурне те пама хатĕр тăрать. Аслă шкулсенчи, вăтам шкулсенчи тата туллимар вăтам шкулсенчи комсомол организацийĕсем хăйсене мобилизациленнĕ тесе пĕлтереççĕ.

Шупашкарти педагогика институтĕнче вĕренекен студентсем 180 çын ытла производствăра ĕçлеççĕ. Кооператив техникумĕнче, политпросвет шкулĕнче вĕренекен çамрăксем торф кăларнă çĕрте ĕçлеççĕ. Ялхуçалăх институтĕнчи студентсем уборка вăхăтĕнче колхозсене пулăшас майпа çине тăрсах трактор, комбайн çинче ĕçлеме вĕренеççĕ.

Фашистла варварсем пирĕн тăван çĕршыв çине тапăннине хирĕç ответлесе, пур предприятисенче те комсомолецсем хăйсен ĕç нормине ытлашшипех тултарса пыраççĕ. Комсомол хула комитечĕн членĕ спиртзаводри посуднăй цех заведующийĕ комсомолец Осипов юлташ кулленхи ĕç нормине яланах ытлашшипех тултарса пырать. Унăн цехĕнче çичĕ комсомолец, вĕсем те Осипов юлташран юлмаççĕ.

Шкул ачисемпе пионерсем те хăйсен аслă пиччĕшĕсенчен юлмаççĕ, вĕсем те тăван çĕршыва пулăшма хатĕр. 10 çулхи О. Шарабин, 9 çулхи А. Тарасов хăйсене Хĕрлĕ Çар ретне илме ыйтса заявлени панă.

Шупашкар хулинчи 2, 3, 4 тата 7 номерлĕ шкулсенче вĕренекенсем Çĕрпÿ, Пăрачкав районĕсенчи колхозсене ĕçлеме карĕç. Хулана юлнисем тимĕр-тăмăр пуçтарас ĕçе организацилерĕç. Вĕсем 5 тонна пуçтарнă, халĕ те пуçтараççĕ.

Комсомолăн кашни организацинчех çар ĕçне вĕренесси лайăхланса пырать. Комсомолецсем, пурте тенĕ пекех, противогаз, санитари ĕçне тата сывлăшран тапăннинчен сыхланма вĕренеççĕ. Хулара медсестра, сандружина курсĕсем ĕçлеççĕ. Курссенче хĕрсем, хĕрарăмсем çĕршер çын вĕренеççĕ.

А. ЭРРЭ.

Пособисем параççĕ

ÇĔМĔРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). Ĕççынни депутачĕсен район Совечĕ çумĕнчи рядовой тата кĕçĕн начальство составĕнчи военнослужащисен çемьисене пособисем памалла тăвас тĕлĕшпе ĕçлекен комисси ĕçе тытăнчĕ. Комисси хăйĕн малтанхи ларăвĕсенче 47 çынăн заявленийĕсене пăхса тухнă. Вăл Хударти Ленин ячĕпе тăракан колхоз членĕсене Агрипина Михайловăпа Елена Виссаровăна тата Тăван ялсоветĕнчи колхозницăсене Н. Угодинăпа А. Угодина юлташсене кашни уйăхрах 75-шер тенкĕ парса тăмалла тунă.

Пособи памалла тунă çемьесене укçа пама пуçланă. Инçетри ялсенче пурăнакансем патне тивĕçлĕ укçана почта урлă куçарнă.

Пособисем парас тĕлĕшпе ĕçлекен комисси çумĕнче консультаци организациленĕ. Кăнтăрлахи апат вăхăтĕнче те унта дежурнăй ларать.

ВĂРНАР. Районта социальнăй обеспечени отделĕ Хĕрлĕ Çара мобилизациленисен çемьисене пособи пама тытăнчĕ. Малтанхи кун Анаткас Хапăсра Хĕрлĕ Çар ретне кайнисен çемьисем пособи илчĕç. Птичкина, Платонова юлташсем хăйсене государство пособи панăшăн савăнаççĕ.

— Ленин—Сталин партийĕ, Совет Правительстви Хĕрлĕ Çара мобилизациленисен çемьисемшĕн сталинла тăрăшни пирĕн Хĕрлĕ Çарпа тыла çирĕплетет, теççĕ вĕсем.

В. ЦЫПЛЕНКОВ.

Шкул вĕренÿ çулне хатĕр

ЕЛЧĔК. 1941—1942 çулти вĕренÿ çулĕнче Çĕнĕ Пăвари вăтам шкулта 500 ача ытла вĕренмелле. Вăл шутран пĕрремĕш класра 64 ача пулмалла, вĕсене пурне те шута илсе тухнă. Ачасен ашшĕ-амăшĕсем хушшинче çĕнĕ вĕренÿ çулне хатĕрленес ыйтусемпе калаçусем ирттернĕ.

Шкул ачасене кĕтсе илме хатĕр. 1600 тенкĕлĕх нагляднăй пособисем, 500 тенкĕлĕх художествăллă литература туяннă. Çавăн пекех тетрадьсем, учебниксем илсе хатĕрленĕ. Усă курнă учебниксене сутса илессине шкултах организациленĕ. Хĕлле валли вут-шанкă хатĕрлесси те аван пырать. Орденлă «Ново-Ищеряково» колхоз шкул валли 54 кубла метр вутă турттарса панă.

В. ЕРТМАКОВ.

Ирсĕр бандит Гитлер—славян халăхĕсен чи усал тăшманĕ

Германи фашизмĕ — халăхсем хăйсем тĕллĕн тата никама пăхăнмасăр пурăнмалли положенийĕн чи хаяр тăшманĕ. Гитлерла фашизм славян халăхĕсем çине уйрăмах хаяр, тискер-кайăкла курайманлăхпа пăхать. Славянсене чуралантарасси, славянла нацисене физически пĕтерессиー—фашистла «теорипе» практикăн тĕп никĕсĕ.

Хăйĕн вăрă-хурахла ĕмĕчĕсене, вуншар тата çĕршер миллион çынсене хирĕç тăвакан, халиччен никам курман тискер преступленисене юнлă Гитлер çынна курайманлăхăн «расăллă теорийĕпе» витсе тăрать. Профессиллĕ бандитсемпе çынвĕлеренсен сĕмсĕр фантазийĕ шухăшласа кăларнă çак сĕмсĕр теори çапла калать: нимĕçсем высший раса пулса тăраççĕ имĕш, вăл пĕтĕм этемлĕх çинче пуçпулса тăма, ытти мĕнпур халăхсен кунçулне хăйĕн аллинче тытса тăма, çав халăхсем чурасем пулса тăма тивĕçлĕ имĕш.

Гитлерла мракобессем çапла калаççĕ: Германире хăйĕнче те пĕтĕм власть, пĕтĕм хăват, пĕтĕм пуянлăх «господасен класĕн», пĕчĕк класăн аллинче пулмалла, теççĕ. Çак класс вăл—нимĕç помещикĕсем, баронсем, капиталистсемпе банкирсем, халăха никам илтмен тата курман пек хаяррăн çаратнипе пуйнă фашистла пысăк чиновниксем. «Высший расăн» çак пĕчĕк йышлă верхушкине фашистла чиновниксемпе шпиксен пĕчĕкрех йышлă вăтам сийĕ пăхăнса тăрать. Нимĕç халăхĕн чи пысăк масси—ĕççыннисен класĕсем—фашистла государствăра чурасен положенинче пурăнаççĕ, вĕсен нимĕнле правăсем те çук, вĕсем каторгăри пек уççи-хуппиcĕр йывăр ĕçре асапланаççĕ. Нимĕç халăхĕнчен нимĕнле правасăр чурасем туса хурса, фашистсем ăна çапла каласа «йăпатаççĕ»: ытти мĕнпур этемлĕхе татах та йывăртарах чуралăха персе чикетпĕр, теççĕ.

Гитлерла çынçиенсен куçне ака мĕн сĕмленсе курăнать: çак рабовладелецла пирамидăн чи аялти этажĕ славян халăхĕсене, славянсен çĕршывĕсене çавăрса илмелле, теççĕ вĕсем. Хăйĕн «Манăн кĕрешÿ» ятлă, Германи фашизмĕн официальнăй библийĕ пулса тăракан аташуллă кĕнекинче Гитлер вăрçă пуçланиччен нумай çул малтанах славян халăхĕсене чуралантармалли тата тустарса пĕтермелли программăна сарса янă. Гитлерăн вăрă-хурахла «философийĕ» вăл—историллĕ тĕрлĕ çÿп-çап купиcенчен пухса илнĕ мĕнпур йышши черносотенла, реакциллĕ татăк-кĕсĕксенчен тăракан венигрет. Çавнашкал реакциллĕ идейăсенчен пĕри вăл—нимĕç шовинисчĕсем шухăшласа кăларнă çакнашкал сĕмсĕр фантази: Германи славян халăхĕсем тĕлĕшпе «культурăллă миссине» пурнăçа кĕртме çуралса тухнă имĕш.

Çак «культурăллă мисси» ĕçре мĕне пĕлтернине истори пысăк йышлă фактсемпе кăтартса парать. Нумай ĕмĕрсем хушши хальхи Пруссипе Саксонире, Богемипе Моравире, Литвапа Прибалтикăра Германи вăрă-хурах-рыцарĕсем мирлĕ славян халăхне вутпа та хĕçпе тустарса, пĕтерсе çÿренĕ. Славянла ăрусем сĕм-вăрмансем, хăйăрсем, шурлăхсем хушшинче çерем уçнă, этемлĕх культурин вăрлăхĕсене акнă. Унтан вара Германи рыцарĕ-захватчикĕсем пынă, славян халăхне тустарса пĕтернĕ, унăн пурлăхне çаратнă. Анчах ăçта славян ăрăвĕсем ютçĕршыв захватчикĕсемпе пусмăрçисене пĕрле отпор пама пĕрлешнĕ, çавăнта вара «хăюллă» рыцарьсем ура тупанĕсене кăтартса тарнă.

Мĕнпур славянсенчен чурасем туса хурасси Гитлер программине кĕрет. Гитлер çапла каланă: **«Сăмах славянсен вакă хресченĕсене çĕр патĕнчен сирсе ярасси тата вĕсенчен çĕрсĕр пролетарисем туса хурасси çинчен пырать... Культурăллă çĕрсем Германири господасен класĕн аллине куçни кирлĕ. Хĕвелтухăçĕнчи мĕнпур территорисем çинче нимĕçсен кăна пысăк именисен хуçисем пулма право пур. Ют раса пурăнакан çĕршыв чурасен, ялхуçалăх батракĕсен е промышленноçри рабочисен çĕршывĕ пулса тăма тивĕçлĕ».**

Германире миллионшар гектар чи лайăх çĕрсем пысăк помещиксен — графсен, баронсен, князьсен, дворянсен аллинче. Фашистла статистикăн та ĕнтĕ ирĕксĕрех çакна йышăнмалла пулса тăнă: Германири 5,5 пин шултра помещиксенчен кашниех пĕрер пин гектар çĕр тытса тăрать. Германири чи шултра 16 помещик 500 пин гектар ытла çĕрпе усă курса пурăнать. Помещиксен çĕрĕ çĕрсĕр тата сахал çĕрлĕ хресченсем валли ытлашшипех çитнĕ пулĕччĕ. Анчах гитлерла банда: Германия — «çĕрсĕр халăх», унăн «пурăнма кирлĕ чухлĕ территори» çук тесе янăрашать. Помещиксен çĕрне, банкирсемпе трестовиксен усламĕсене çăлса хăварас тесе, гитлеровецсем сĕрĕмлĕ демагогиллĕ пропаганда сарса янă: хĕвелтухăçĕнче славянсен çĕр нумай, ăна илмелле кăна!—тесе кăшкăраççĕ вĕсем.

Гитлер хăйĕн «Манăн кĕрешÿ» ятлă аташуллă кĕнекинче çапла çырать:

«Паллах, çĕнĕ çĕрсем туртса илес политикăна Германия Европăра кăна пурнăçа кĕртсе пыма пултарнă пулĕччĕ. Ку ĕçре колонисем юрăхлă пулма пултараймаççĕ, мĕншĕн тесен вĕсем европеецсене питĕ нумайăн куçарса кайма юрăхлă мар... Кĕрешÿ пурпĕрех пулмалла пулсан, инçетри колонисемшĕн мар, пирĕн хамăрăн континентри çĕрсемшĕн вăрçни нумай лайăхрах пулать».

Анчах та «пирĕн хамăрăн континентра» çителĕклĕ шутланакан çĕрсем ăçта вырнаçса тăраççĕ-ха вĕсем? Çак ыйту çине Гитлер йăлтах усăмлă та конкретлă ответ парать:

«Европăра çĕнĕ çĕрсем шыраса тупма шут тытса, эпир вĕсене Россия шучĕпе кăна илме пултарнă пулăттăмăр. Кун пек чухне эпир, пĕтĕм вăй-хала пухса, тахçан ĕлĕк пирĕн орденсен рыцарĕсем кайнă çулпах кайма пултарăттăмăр».

Пуриншĕн те паллă, тахçан ĕлĕк тевтонла орденсен рыцарĕсем хĕвелтухăç еннелле килмелли çулпа кăна мар, каялла шăвăнмалли çулпа та кайнă. 1242 çулта нимĕç «йытти-рыцарĕсене» Чудски кÿлĕ çинче Александр Невский çĕмĕрсе тăкнă, вĕсен пысăк пайĕ хăйсем валли кÿлĕ тĕпĕнче масар тупнă, рыцарла войскăсен юлашкийĕ намăслăн тарнă.

1410 çулта Грюнвальд патĕнчи çапăçура вырăссен, поляксен тата литовецсен пĕрлешÿллĕ ополченийĕ тевтонла ордена хăрушла вăйлăн çапса çĕмĕрнĕ, çакна пула унăн малашне хĕвелтухăçĕнчи славянсен çĕрĕсене туртса илме хăтланас шухăша ирĕксĕрех пăрахмалла пулса тăнă.

XVI ĕмĕр варринче, Иван Грозный вăхăтĕнче, Ливонски вăрçăра, Прибалтикăри халăхсене çаратса çÿренĕ Германи рыцарĕсене каллех тепĕр хут çĕмĕрсе тăкнă. Тепĕр икĕ ĕмĕр иртсен, Çичĕ çулхи вăрçă вăхăтĕнче, вырăс полкĕсем, гитлерла Германин кумирне Прусси корольне II-мĕш Фридриха çĕмĕрсе тăкса, Берлина пырса кĕнĕ. 1914—1918 çулсенчи тĕнче вăрçи вăхăтĕнче паллă Брусилов кăнтăр-хĕвеланăç фронтне çĕмĕрсе кăçнипе кăна противникăн миллион çурă çын пĕтнĕ. 1918 çулта Украинăпа Белоруссине туртса илесшĕн пулнă Германи оккупанчĕсем хумханса çĕкленнĕ халăх восстанийĕнчен аран-аран кăна тарса ĕлкĕрнĕ. Анчах та çынçиен Гитлершăн, тĕнчере пуçпулса тăма ĕмĕтленекен вăрă-хурахшăн, çак историллĕ уроксем çукпа пĕрех.

«Эпир Европăра çĕнĕ çĕрсем туртса илесси çинчен калатпăр пулсан,—тесе çырать обер-бандит Гитлер, — **эпир, паллах ĕнтĕ, пуринчен малтан, Российăна тата ăна пăхăнса тăракан окраинăри государствăсене кăна асра тытма пултаратпăр».**

Гитлер чĕлхипе каласан çакă вăл Совет Союзĕн çĕрĕсене тата Центральнăй, Хĕвелтухăç тата Кăнтăр-Хĕвелтухăç Европăри мĕнпур славянсен государствисене туртса илес программăна пĕлтерет. Тĕнчере пуçпулса тăрассишĕн пыракан хăйĕн вăрă-хурахла походне Гитлер авалтанпах славянсем пурăннă чылай çĕрсене ултавлăн туртса илнипе пуçласа ячĕ. Фашистла вăрă-хурах çĕççин пирвайхи жертвисенчен пĕри Чехословаки пулчĕ, унтан—Польша, Югославия, Болгария.

Вăрçă пуçланиччĕнех фашистла шайка пуçлăхĕсенчен пĕри Балтикăри белогвардеец Розенберг хăйĕн «Миф XX века» ятлă кĕнекинче çапла çырнă:

«Германи пек творчествăллă наци пурнăçшăн, чыслăхшăн, ирĕклĕхшĕн тата çăкăршăн туса пыракан аслă кĕрешÿре поляксене, чехсене тата çавăн йышши ытти нацисене, требовательнăй тата чăрсăр пулнă пекех ĕнтĕ нимĕне те тăман нацисене, шута илсе тăма юрамасть, çĕрсене ирĕклетес тесе, çак нацисене хĕвелтухăç еннелле тытса ывăтас пулать, çав çĕрсем çинче нимĕç аллисем ĕçлемелле тăвас пулать».

Çапла ĕнтĕ, программа уççăнах курăнса тăрать: гитлерла фашизмăн тĕллевĕ славян халăхĕсен—вырăссен, украинецсен, белоруссен, поляксен, чехсен, сербсен, болгарсен шучĕпе Германин (Германири помещиксен, трестовиксен тата банкирсен тесе вула) «пурнăç территорине» ÿстерессi пулса тăрать. Хăйсен ашшĕсемпе аслашшĕсен тарĕпе тата юнĕпе шÿнĕ çĕр çинче пурăнакан çав халăхсене мĕн тумалла-ха вара? Çак ыйту валли фашистла ирсĕрсен хатĕр ответ пур: **славянсене пĕтермелле, тĕп тумалла, физически вĕлерсе пĕтермелле.** Çакăн çинчен гитлеровецсем хăйсем хушшинче уççăнах калаççĕ:

«Иртнĕ вăхăтра çĕнтерекенсен ăрусене тата пĕр-пĕтĕм халăхсене йăлтах пĕтерме право пулнă»,—тенĕ Гитлер хăйĕн çывăх çыннисенчен пĕрне Герман Раушнинга. Çав Раушнинг каярахпа хăйĕн «фюрерĕпе» хирĕçсе кайнă та, Германирен тухса тарса, хăйпе Гитлер хушшинче пулнă усă калаçусенчен пĕрне пичетлесе кăларнă.

«Ан манăр,—тенĕ Гитлер çав Раушнингах,—славян халăхĕсем Европăри ытти мĕнпур халăхсенчен те нумайрах çуралаççĕ».

Çакăнтан ĕнтĕ ирсĕр Гитлер питех те практикăллă вывод тунă.

«Ют халăхăн хисепне чакармалли техникăна шухăшласа кăларас пулать... **Манăн низший расăсен, хурт-кăпшанкă пек ĕрчекен расăсен миллионшар çыннисене пĕтерес правăна хирĕç кам тавлашма пултарать?»**

Фашистсен юлашки çулсенчи практики фашистла çынвĕлеренсен пусмăрĕ айне лекнĕ çĕршывсенче славян халăхĕсене «чакармалли техника» мĕнлерех пулнине пĕтĕм тĕнчене кăтартса пачĕ. Америкăри хаçатсем пĕлтернĕ тăрăх, икĕ çултан та каярах вăхăт хушшинче телейсĕр Польшăри халăх хисепĕ 3 миллион çын чухлĕ чакнă. Фашистсем нимĕн айăпсăр çынсене çĕршер пинĕн персе вĕлернĕ, вĕсем хĕрарăмсемпе пĕчĕк ачасене массăллă йĕркепе вĕлерес ĕçе организациленĕ, вĕсем миллионшар çынсене выçлăхран тата ерекен чирсенчен хуллен асапланса вилмелли условисене персе чикнĕ. Польшăн хĕвеланăç облаçĕсенчен çĕршер пин поляксене хăваласа кăларнă, унта фашистсем çĕре нимĕçсене куçарса пыма тасатнă. Нимĕнсĕр тăратса хăварнă поляксен мĕнпур пурлăхĕсем фашистла вăрă-хурахсен аллине юлнă. Миллион ытла поляксене ирĕксĕрех хăйсен çемьисенчен, килĕсенчен уйăрнă, вĕсенчен нимĕç помещикĕсемпе капиталисчĕсен чурисем туса хунă. Хĕвелтухăç Германири именисенче, Рур бассейнĕн рудникĕсенче телейсĕр поляксене этемле мар эксплоатацилеççĕ, каторгăри пек йывăр ĕçшĕн тăранса пурăнмалăх та тÿлемеççĕ. Кам та кам поляксен пурнăçне мĕнпе те пулин çăмăллатма хăтланать е поляка этемле ăшă сăмах кăна калать, вĕсене вара гестапо хĕсĕрлеме тытăнать. Варшавăран тата Польшăри ытти хуласенчен фашистла влаçсем пĕрмаях 50-шар, 100-шер çын кăларса яраççĕ, вĕсене чурасемпе сутуилÿ тума ятарласах хатĕрленĕ рынoксенче, Грацра тата Австрири ытти хуласенче сутаççĕ.

Фашистсен атти айне лекнĕ чехсемпе словаксен, сербсемпе хорватсен пурнăçĕ те çавăн пекех йывăр. Югославири кĕске вăхăта пынă поход вăхăтĕнче фашистла çынçиенсем мирлĕ халăх хушшинчи çĕршер пин çынна вĕлерсе пĕтернĕ. Сербсене тата славянла ытти халăхсене вĕлерме пĕр кунлăха та чарăнмаççĕ.

Германи фашизмĕ Совет Союзĕнчи ирĕклĕхе юратакан халăхсем валли те çавăн пек кунçул хатĕрлесшĕн—хурт-кăпшанкăсене пĕтернĕ пекех вĕлерсе пĕтересшĕн. Ку расра фашистла çынвĕлеренсем йăнăшрĕç, хăйсем валли вилĕм хатĕрлеççĕ. Вĕсене хирĕç икçĕр миллионлă совет халăхĕ, тăван çĕршыва, чыслăха тата ирĕклĕхе хÿтлесе хăварас çирĕп ирĕк-кăмăлпа пĕтĕçсе пĕрлешнĕ совет халăхĕ тăчĕ. Эпир ултавлă та ирсĕр тăшмана паракан отпор кунсерен ÿссе çирĕпленсе пырать. Пирĕн мухтавлă сокол-летчиксен, ăста танкистсен, тĕл перекен артиллеристсен, хăюллă та паттăр пехотинецсен геройла ĕçĕсем кашни кун нумайланса пыраççĕ. Совет çĕрĕ çинче нимĕç фашисчĕсен çарĕсенчи çĕршер пин салтаксемпе офицерсем хăйсем валли вилĕм тупрĕç. Фашистсем туртса илнĕ вырăнсенче партизанла вăрçă çулăмĕ ытларах та ытларах вăйланса пырать. Çаксем пурте ĕнтĕ çакăн çинчен калаççĕ: Германи фашисчĕсем совет çĕрĕ çинче е вилсе, е тыткăна лексе кăна юлма пултараççĕ.

Совет çĕрĕн кашни пусăмне хÿтлесе, тăшмана аркатса тăкмалла вăйлăн пыра-пыра çапса, Хĕрлĕ Çар совет халăхĕн пурнăçĕпе чыслăхне хÿтлет. Ленин—Сталин партийĕ ертсе пынипе совет халăхĕ фашистла çĕлен-калтана таптаса лапчăтатех, хăйĕн тăван çĕршывĕн чыслăхĕпе тивĕçлĕхне хÿтлесе хăваратех, этемлĕхе юнлă гитлерла хăрушă вăрă-хурахсенчен ирĕке кăларатех.

ЛЕОНТЬЕВ.

ÇĔНĔ КĔНЕКЕ

Г. АЛЕКСАНДРОВ. «Фашизм — этемлĕхĕн чи усал тăшманĕ», Чăвашгиз, 1941 ç., 19 стр.

Çак пĕчĕк брошюрăра мĕншĕн «фашизм—этемлĕхĕн чи усал тăшманĕ» пулса тăни çинчен конкретлă примерсемпе çырса панă.

Кучухнехи Германире пуçпулса тăракан ирсĕр авантюристсем, свастика палли çакнă юн ĕçекен йытăсем: Гитлер, Геринг, Геббельс, Риббентроп тата ыттисем те пĕр юнлă вăрçă хыççăн тепĕр юнлă вăрçă туса пыраççĕ. Вĕсем, Европăри нумай çĕршывсене оккупацилесе, унта пурăнакан халăхсене вăрçă вучĕ ăшне кĕртсе ячĕç.

Гитлер, кĕске ăслă, тăмсай пуçлă карма-çăварĕсемпе пĕрле, ним именмесĕрех: «Вăрçă вăл—эпĕ» тесе мухтанать. Вăрçă вĕсемшĕн—этемлĕх «йĕркеллĕ пурăнни» пулать. Çак ирсĕр этемсем ĕнтĕ Германире власть тытса тăраççĕ.

Фашизм вăл—этемлĕхĕн чи тискер тăшманĕ, культурăн тăшманĕ, вăл пĕтĕм малта пыракан прогрессивлă этемлĕхе хирĕç тăрать, пусмăр, чуралăх, вилĕм кÿрет. Фашистсем Горькипе Барбюс произведенийĕсене, Ромэн Роллан, Людвиг Ренн тата ыт. писательсен кĕнекисене вута пăрахса çунтараççĕ, ученăйсене, литераторсене тискеррĕн асаплантараççĕ, тĕрмесенче тытаççĕ, вĕлереççĕ. Гитлер каланă тăрăх: «интеллигенци вăл—нацин каяшĕ», Геббельс каланă тăрăх: «Ăспуç—хăрушлăх пулса тăрать...». Çапах та, çак выçă кашкăрсем хăйсене «аслă раса» тесе ят пама хăяççĕ.

Кăçалхи июнĕн 22-мĕшĕнче фашистсем пирĕн тăван çĕршыв çине тапăнчĕç. Совет халăхĕпе унăн аслă, хăватлă Хĕрлĕ Çарĕ çак тискер тăшмана виçĕ хут, вунă хут пысăк вăйпа çапса аркатĕ. Фашистла тискерлĕхе тĕп тăвăпăр, çĕр çинчен шăлса ывăтăпăр!

Çакăн пек ĕнтĕ Г. Александров çырнă брошюрăн кĕске содержанийĕ. Ку брошюра агитаторсемпе пропагандистсемшĕн пит те кирлĕ материал пулса тăрать.

В. МУСС.

Англипе Совет Союзĕ хушшинче тунă килĕшӳ çинчен ютçĕршывсенче мĕн çыраççĕ

АНГЛИЯ

ЛОНДОН, июлĕн 17-мĕш. Лондонра тухса тăракан французла хаçат «Франс» çапла çырать: Англипе Совет Союзĕ хушшинче тунă килĕшӳре, «Гитлерла Германи» текен термина дипломатире пирвайхи хут çырнă. Çак çĕнĕ термин политикăллă идейăна палăртса тăрать. Англипе Совет Российи, ытти çĕршывсем пекех, Германири хальхи режима тата вĕсен руководителĕсене сирпĕтсе антарассишĕн кĕрешеççĕ. Вĕсем Германи халăхне пĕтерме шутламаççĕ, анчах вĕсем Германи халăхне цивилизациллĕ нацисемпе этемле хутшăнтарса тăмалла тăвасшăн.

ТУРЦИЯ

СТАМБУЛ, июлĕн 17-мĕш. Кунта СССР правительствипе Великобритания хушшинче тунă Килĕшĕве çаплах сӳтсе-яваççĕ.

Стамбулра тухакан хаçатсенчен нумайĕшĕсем ĕнер умстатьясенче: Англипе Совет Союзĕ хушшинче тунă Килĕшӳ икĕ енĕшĕн те пысăк вырăн йышăнса тăрать, тесе паллă тăваççĕ.

Ялман «Ватан» хаçатра: событисем çакăн пек аталанассине нимĕçсем кĕтмен, тесе паллă тăвать. Англипе Америка: вырăссемпе пĕрле кайни тата фашистла режима пĕтерни авантарах пулать, тесе шутлаççĕ. Çак мнение йышăннипе пĕтĕмĕшлĕ хăрушсăрлăхăн çĕнĕ фронтне хатĕрленĕ. Килĕшĕве нимĕçсем хăйсен ăнăçĕвĕсем çинчен тата «вырăссем хирĕç тăрассине пĕтерсе хуни» çинчен хыттăн кăшкăрнă чухне ала пусса çирĕплетни çакна кăтартса парать: Гитлера хирĕç тăрасси татах та ытларах çирĕпленессине Англипе Россия шанса тăраççĕ.

БОЛГАРИЯ

АНКАРА, июлĕн 17-мĕшĕ. Софирен çапла пĕлтереççĕ: Болгари хаçачĕсем, Германин хаяр цензурине пăхăнса тăракансскерсем, вулакансене Совет Союзĕпе Англия хушшинче тунă Килĕшĕвĕн тĕп шухăшĕпе содержанине пĕлтермерĕç. Çапах та ăна Болгари халăхĕн анлă сийĕсем пĕлнĕ. Килĕшĕве туни Болгари халăхне питех те интереслентерчĕ. Хăрушах мар вырăнсенче болгарсем Килĕшӳ çинчен ушкăнпа сӳтсе-явса, вăл гитлерла Германишĕн мĕнле пулассине малтанах пĕлсе илеççĕ. Пĕтĕм этемлĕх курайман гитлеризма пĕтересси шĕн кĕрешекен Совет Союзĕн халăхĕсем çине Болгари халăхĕ халĕ нихăçанхинчен ытла кăмăллăн пăхать. Нумайĕшĕсем çапла калаççĕ: Англия ССР Союзĕпе союз туни пурпĕрех вĕсене çĕнтерӳ кӳрет, теççĕ.

«Пире ирĕке кăларакансен çарĕ,—тенĕ пĕр паллă ученăй,—вырăс çарĕн чаплă боевой традицийĕсене сыхласа хăварнăскер тата хăйĕн вăйĕсене Англи халăхĕн вăйĕсемпе пĕрлештернĕскер, çак тытăçуран çĕнтерекен пулса çеç тухма пултарать».

АФГАНИСТАН

КАБУЛ, июлĕн 17-мĕш. Афгани официозĕ «Ислах» тата «Анис» хаçат Германие хирĕç пыракан вăрçăра пĕрле кĕрешесси çинчен ССР Союзĕпе Великобритани правительствисем хушшинче тунă Килĕшӳ текстне пичетлесе кăларнă.

Халăхăн анлă сийĕсем çапла шутлаççĕ: Совет Союзĕпе Англия хушшинче тунă килĕшӳ Германия поражени тӳсессине хăвăртлатать. Хĕрлĕ Çарпа çапăçса нимĕçсем пысăк çухату турĕç, çавăнпа «никам çĕнтерейми çар» çинчен калакан суя халлап, Германи пропагандисчĕсем тем пекех тăрăшсан та, вĕçсе саланса кайрĕ.

ФИНЛЯНДИЯ

СТОКГОЛЬМ, июлĕн 17-мĕш. Финляндирен килекенсем çапла каласа параççĕ: юлашки кунсенче Хельсинки, Тампере, Турку, Оулу т. ыт. хуласенчи антифашистла организацисен членĕсем хушшинче полици нумай çынна арестленĕ. Арестленисене,—вĕсен хушшинче паллă обществăллă деятельсем те нумай, — Совет Союзĕнчи халăхсемпе туслă пулас тĕлĕшпе вăрттăнла пухусем организациленĕ тесе айăплаççĕ. Çакăн пек пухусенчен пĕринче тухса калакансем гитлеризма хирĕç пĕрле кĕрешесси çинчен Совет Союзĕпе Англия хушшинче тунă Килĕшĕве ырласа, Гитлер-Маннергеймăн Финляндири агенчĕсене тата ыттисен захватчикла политики пĕтĕм Финлянди халăхне çавтери тарăхтарать, тесе пĕлтернĕ. Фашизма пĕтерни пусмăр тӳсекен пĕтĕм халăха ирĕклĕх кӳрет. Финляндири халăх массисем Совет Союзĕпе Англири халăхсен вăйлă коалицийĕ çĕнтересине шанса тăраççĕ.

ИРАН

ТЕГЕРАН, июлĕн 17-мĕш. Тегеранри хаçатсем Англипе Совет Союзĕ хушшинче тунă Килĕшĕвĕн текстне пĕтĕмĕшпех пичетлесе кăларнă. Килĕшӳ тунă хыпар Тегеранра Килĕшӳ текстне вырăнти хаçатсенче пичетлесе кăларичченех сарăлнă тата вăл Тегеранра пурăнакан халăха питех те интереслентернĕ. Нумайĕшĕсем: Гитлер часах пĕтсе ларать, теççĕ. (ТАСС).

Польша хресченĕсене нимĕçсен чурисем туса хунă

БЕРН, июлĕн 17-мĕш. (ТАСС). Вырăнти журналистсем хушшинче темиçе поляк Польшăри лару-тăру çинчен каласа панипе интересленеççĕ. Çав поляксем нимĕçсем оккупациленĕ тăван çĕршывĕнчен Швейцарине лекнĕ. Вĕсем хушшинче пĕр агроном пур. Вăл журналистсене хальхи вăхăтра Польша хресченĕсем фашистсен пусмăрĕ айĕнче асапланса пурăнни çинчен каласа панă.

Нимĕçсен «Остланд» ятлă журналĕ, тесе каласа парать çав агроном, нимĕç фашисчĕсем Польша хресченĕсем çине мĕнле пăхни çинчен çырса кăларнă. «Польша хресченĕ,—тесе çырнă журнал, — славян мужикĕ пекех çĕтĕк-çатăк, тăнсăр этем. Поляксем чурасем, вĕсен нимĕçсемшĕн ĕçлемелле». Фашистсем çакăн пек пăхнипе ĕнтĕ хăйсен ирсĕр ĕçĕсене туса пыраççĕ те. Польша ялĕнче грузовой автомобиль сасси илтĕнсенех хресченсем уя, вăрмана тухса тараççĕ. Вĕсем Германи полицийĕсем çынсене ухтарма, çынсене грузовик çине лартса ирĕксĕр ĕçлеттерме Германине илсе каясса пĕлеççĕ.

Поляксем нимĕçсемшĕн ĕçлесшĕн мар. Поляксене нимĕçсемшĕн ĕçлеме кайтарас шутпа, полякăн арăмне, ачисене хупса лартса тытса тăраççĕ. Польша хресченĕсенчен кама та пулсан хăратса е илĕртсе ĕçе илсе каймалла тусан, ăна ăсатма станцăна пыракан тăванĕсемшĕн пысăк хуйхă пулать. Вĕсене уншăн хаяррăн хĕсĕрлеççĕ.

Çакă паллă: Германире, уйрăмах унăн Австрири Грац Вольфсберг провинцийĕсенче поляк-чурасемпе суту-илӳ тăвакан рыноксем пур. Кунта Польша хулисемпе ялĕсенчен арçынсене илсе пыраççĕ те ĕç вăйĕ кирлĕ Германи промышленникĕсене тата помещиксене сутаççĕ.

Польша хресченне чурасем пек тыткалаççĕ. Вăл Германи салтакне тĕл пулсан çĕлĕкне хывманшăн тата «хайл!» тесе кăшкăрманшăн ăна хĕнеççĕ. Ăна çулсем тăрăх «тĕрĕс сӳремест» тесе, унăн ĕне пулманшăн хĕнеççĕ, ĕнине хăйсем туртса илнĕ.

Польша хресченĕсем нимĕçсемшĕн тырă акаççĕ, утă çулаççĕ. Мĕнпур тĕштырăсемпе выльăх апачлĕх культурăсенчен 80 процентне вĕсен Германине памалла. Ыйтакан продуктсем тата выльăхсем çук пирки е урăх сăлтавсемпе парайман хресченсене арестлеççĕ тата персе пăрахаççĕ. Люблин провинцинче поставкăсене тултарманшăн 2000 хресчене хупса лартнă. Хресченсем валли Скалвбимержере тата Гельчре ятарласа концентрациллĕ лагерьсем тунă, вĕсене унта асаплантараççĕ, хĕн кăтартаççĕ.

Польша хĕрарăмĕсене çĕршерĕн илсе каяççĕ. Вĕсен хуйха ӳкнĕ тăванĕсем хăйсен хĕрĕсене тавăрăнма е сас пама хаçатсем урлă ыйтаççĕ. Хĕрсене Германи салтакĕсемшĕн уçнă публичнăй çуртсенче тытса усраççĕ. Хăшпĕр чухне çав чурасем каялла таврăнаççĕ, çакă вара вĕсене чирленĕ пирки киле янине пĕлтерет.

Ялсенче поляксен шкулĕсене хупнă. «Вĕренмесĕрех çĕрулми купалама тата урамсене шăлма пулать. Поляксем чернорабочисем пулмалла. Поляксем çак ĕçе кăна усаллă», теççĕ нимĕçсем.

Нимĕçсем Польшăн хĕвеланăçĕнчи облаçĕсене нимĕçлентерме пăхнă. Вĕсем çав облаçсенчен поляксене, вĕсен мĕнпур пурлăхĕсене туртса илсе, миллион çурă çынна илсе кайнă. Илсе кайнă поляксем вырăнне нимĕçсене илсе пынă, вĕсене поляксен тăрăшса ĕçлесе тунă пурлăхĕсене панă. Польша хресченĕсене Германине е генерал-губернаторствăна илсе кайнă. Поляксем çул çинче выçăпа тата шыв ĕçес килнипе вилнĕ. Чарăннă вырăнсенче поляксем пĕр татăк çăкăр е шыв ыйтса аллисене вагонтан кăларсанах вĕсене прикладсемпе хĕненĕ. Çакнашкал илсе çӳренĕ хыççăн поляксен виллисене кашни вагонранах илсе тухнă.

Çапла вара нимĕçсем хăйсем «мĕскĕн çынсем» тесе шутлакансене Польша хресченĕсене чурасем туса хураççĕ.

Германия оккупациленĕ çĕршывсенчи йывăр пурнăç

ЛОНДОН, июлĕн 16-мĕш. (ТАСС). «Дейли телеграф энд морнинг пост» хаçат Анкараран пĕлтернĕ тăрăх, вăл Германия оккупациленĕ Балканри çĕршывсенчи пурнăç çинчен калакан шанчăклă сведенисене илнĕ.

Грецирен пĕлтернĕ тăрăх, халăхсен чылай пысăк пайĕ выçлăх умĕнче тăрать. Çынсем йытăсемпе лашасен кайĕпе тăранса пурăнаççĕ. Ачасем вилесси пысăккăн ӳснĕ.

Югославире выçлăх кунран кунах вăйланса пырать. Нумаях пулмасть темиçе вырăнта хресченсем Германи полицейскийĕсен участокĕсем çине тапăннă. Çакна хирĕç ответлесе, нимĕçсем темиçе çĕр хресчене пулеметран персе вĕлернĕ.

Японин çĕнĕ кабинечĕн составĕ

ТОКИО, июлĕн 18-мĕш. Домей Цусин агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Японин çĕнĕ кабинетне çакăн пек составпа тунă: премьер тата совместительствăпа юстици министрĕ принц Коноэ, ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕ тата совместительствăпа колонисен министрĕ адмирал Тойода Тейдзиро (вăл малтанхи кабинетра суту-илӳ тата промышленность министрĕн постне йышăннă), шалти ĕçсен министрĕ Танабе Харумицин, çар министрĕ генерал-лейтенант Тодзио, тинĕс министрĕ адмирал Ойкава, сыхăну министрĕ, совместительствăпа чугунçулсен министрĕ Мурата т. ыт. те. (ТАСС).

Япони кабинечĕн ларăвĕ

ТОКИО, июлĕн 18-мĕш. Домей Цусин агентстви çапла пĕлтерет: Япони кабинечĕн пĕрремĕш ларăвĕ хыççăн Коноэ кĕске заявлени тунă. Вăл хăйĕн заявленийĕнче «пĕтĕм тĕнчери обстановка хăрушланса пынă условисенче правительствăн палăрнă политикине çине тăрса тата хăвăртрах пурнăçа кĕртес шутпа национальнăй структурăна йăлтах çĕнетме кирли çинчен» паллă тунă.

Çакăнпа пĕрлех çар министрĕ генерал-лейтенант Тодзио, тинĕс министрĕ Ойкава пĕрлешсе тунă заявленире çĕршывăн тĕп политики улшăнмасăрах юлать, тесе кăтартса, вăрçă вăхăтĕнчи кабинета туллин пулăшса пыма сăмах панă.

Официаллă йĕркепе çапла пĕлтереççĕ: кабинетăн çитес ларăвĕ июлĕн 22-мĕшĕнче пулса иртет. (ТАСС).

Фашистла Германин Францири тарçисем

Америкăри «Дейли уоркер» хаçат Лионран килнĕ çырăва пичетлесе кăларнă. Çав çырура Виши правительствин халăха хирĕçле политикине тăрă шыв çине кăларнă. Çыру авторĕ çапла пĕлтерет. Нумаях та пулмасть Францири портсенчен Алжир сыранĕсем патнелле, унтан вара Транссахарски чугунçул тăрăх Кăнтăрти Алжира Францин пиншер чи лайăх çынĕсене янă. Вĕсем хушшинче интернациональнăй бригадăсен добровольцĕсем тата Испани республиканецĕсем чылай. Вĕсене пурне те, преступниксене илсе пынă пек, портсем патне жандармсен пысăк ушкăнĕ сыхласа пынипе илсе кайнă. Кăнтăрти Алжирта, — тесе пĕлтерет автор, — çавăн пекех Франци патриочĕсем те пур, вĕсене Францин мĕскĕн правителĕсен сутăнчăкла ĕçĕсене пĕр шеллемесĕр тăрă шыв çине кăларнăшăн судпа айăпланă пулнă. Кăнтăрти Алжирта Франци парламенчĕн коммунист-депутачĕсене каторгăра ĕçлеттереççĕ, унтах муниципалитетсен нумай депутачĕсем, профсоюз деятелĕсем, мэрсем тата Франци халăхĕн чăн-чăн ывăлĕсем нумайĕшĕ каторгăра ĕçлеççĕ. Çак каторгăсене тата унти йĕркесене, Германири концлагерьсем пек тунăскерсене, Виши правителĕсем пĕр вăтанмасăр обществăллă ĕçĕн лагерĕсем тесе ят панă. Франци халăхĕн чи лайăх представителĕсене çак лагерьсенче питĕ йӳнĕ хакпа ĕçлеме тыта-тыта яраççĕ.

Францин тыткăна лекнĕ икĕ миллион салтакĕсем Германин тĕрлĕ районĕсенче ĕçлеççĕ. Вĕсене пурне те Францирен вăйпа ирĕксĕрлесе илсе кайнă, вĕсем выçăпа вилес мар тесе, этемле мар йывăр ĕç тăваççĕ.

Çакăн пек ĕнтĕ,—тенĕ çырура юлашкинчен, — Германи фашизмĕн шанчăклă тарçисем ертсе пыракан Францири ĕçсем.

Июлĕн 18-мĕш. (ТАСС).

„Нью-Йорк таймс“ Германия проливсене тытса илме хатĕрленни çинчен

НЬЮ-ЙОРК, июлĕн 18-мĕш. «Нью-Йорк таймс» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, иртнĕ эрне хушшинче Болгарире Турци чиккине мобилизацилесе чылай пысăк вăй илсе пынă. Турцири хаçатсем Хура тинĕс контроль туса тăрас шутпа Германия проливсене тытса илме хăтланни çинчен çыраççĕ. (ТАСС).

Америка правительстви Германи агенчĕсен „хура списокне“ тунă

ВАШИНГТОН, июлĕн 18-мĕш. Шурă çурт Германин тата Италин Латинла Америкăра пурăнакан агенчĕсем пулса тăракан уйрăм çынсен компанин «хура списокне» тунă. Шурă çурт çапла пĕлтернĕ: «хура списока» кĕртнĕ çынсем çине Германи тата Итали поданнăйĕсем çине пăхнă пек пăхма шутлатпăр. Паянтан пуçласа, «хура списока» кĕртнĕ компанинчи çынсен адресĕпе таварсем ярассине Германие тата Италие экспорт ярассине чарнă пекех чараççĕ.

Çав асăннă списока кĕртнĕ компанири çынсен Америкăри фончĕсем çине секвестр хураççĕ.

Латинла Америкăри фирмăсемсĕр пуçне «хура списока» Германин тата Италин Латинла Америкăри пысăк фирмисен нумай агенствисене кĕртнĕ. Вĕсен шутне Батян атă-пушмак концерни, Крупп фирми, Норд Дейчер, Ллойд компанийĕсем т. ыт. те лекнĕ. (ТАСС).

Англи авиацийĕн ĕçĕсем

ЛОНДОН, июлĕн 18-мĕш. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, июлĕн 17-мĕшĕнче çĕрле Англи самолечĕсем Кельнри тата Рейн облаçĕнчи ытти районсенчи промышленноçлă объектсем çине бомбăсем пăрахнă. Çанталăк начар пулнă тата япăх курăннă пулсан та, чылай бомбăсем тĕл тивнĕ. Бомбăсем пăрахнă вырăнсенче пушарсем тухнă. Сен-Назер çине тапăннă чухне бомбăсем пĕр пароход çине ӳкнине палăртнă. Кунсăр пуçне Англи истребителĕсем нимĕçсем оккупациленĕ территоринчи тăшманăн аэродромĕсем çине тапăннă.

Германи самолечĕсем иртнĕ каçра Англин хĕвелтухăç сыранĕнчи Гулль хула çине бомбăсем пăрахнă. Суту-илӳ çурчĕсене, магазинсене, промышленноçлă икĕ предприятие тата темиçе çурта сиенленĕ. Çынсем хушшинче вилнисемпе аманнисем те пур.

Ĕнерхи çапăçура Германин 9 самолетне персе антарнă. Англи авиацийĕн 6 истребитель пĕтнĕ. (ТАСС).

ЛОНДОН, июлĕн 18-мĕш. Авиаци министерстви пĕлтернĕ тăрăх, июлĕн 18-мĕшĕнче çанталăк начар пулнă пулсан та Англи самолечĕсем Франци сыранĕсенче тăшманăн карабсемпе тата истребительсен хуралĕпе пыракан грузовой суднăна (водоизмещенийĕ 6 пин тонна) атакăланă. Судно çине темиçе бомба ӳкнипе палăртнă. Каярахпа разведкăллă вĕçевре çав судно ăшăх вырăна кĕрсе ларнине палăртнă. (ТАСС).

Англи самолечĕсен тата çар суднисен эрне хушшинчи кĕрешĕвĕн итогĕсем

ЛОНДОН, июлĕн 18-мĕш. Рейтер агентстви çапла пĕлтерет: иртнĕ эрне хушшинче Англи авиацийĕ тата тинĕс çар флочĕ противникăн 13 суднисем çине атака тунă, вăл суднăсен водоизмещенийĕ 58 пин тонна шутланать. Путарнă карапсенчен çуррине оккупациленĕ Франципе Голланди порчĕсем патĕнче пĕтернĕ, ыттисене Вăтаçĕр тинĕсре путарнă. Юлашки вăхăтсенче противникăн Италипе Ливи хушшинче тата Вăтаçĕр тинĕсĕн ытти линийĕсем тăрăх çӳрекен суднисене уйрăмăнах пысăк сиен кӳнĕ. Противник суднисем Вăтаçĕр тинĕсре нумайраххăн çӳреме пуçланине çакăнпа ăнлантарса памалла: Германири чугунçулсене Англи бомбардировщикĕсем çĕмĕрсе тăкнă, çавăнпа та вăрçă материалĕсемпе продовольствине тинĕс урлă ямалла килсе тухнă.

Иртнĕ эрне хушшинче самолетсем Вильгельмсхафен, Роттердам, Гавр, Шербург çине икĕ хут пырса тата Остенде, Бремен çине виçĕ хут пырса бомбăсем пăрахнă. Çавăн пекех Хаугесунд, Кале, Булонь тата Амстердамри доксем çине те бомбăсем пăрахнă. Çак вăхăтра противникăн суднисене пысăк сиен кӳнĕ. Гаврта кĕске вăхăт хушшинчех 4 карапа путарнă.

Çак эрне хушшинче Бенгази порчĕ çине 5 хут пырса бомбăсем пăрахнă. 12 пин тонна туртакан пĕр пароходĕ çинче пушар тухнă, ытти виçĕ суднисем сиен курнă. Ыран июлĕн 11-мĕш тенĕ чух çĕрле Неаполь çине вĕçсе пынă вăхăтра хулари гавань çине тата чугунçул станцийĕ çине бомбăсем пăрахнă. Голландин подводнăй лодки нефть турттаракан йывăр тиенĕ суднăна путарнă, çав суднăн водоизмещенийĕ 8 пин тонна пулнă. (ТАСС).

Хĕвелтухăç Африкăра Итали çарне çĕмĕрсе тăкни çинчен тĕплĕн пĕлтерни

ЛОНДОН, июлĕн 18-мĕш. Информаци министерстви пĕлтернĕ тăрăх, Хĕвелтухăç Африкăра итальянецсене хирĕç тунă кампани чăннипе илсен вĕçленнĕ. Италин Хĕвелтухăç Африкăра вăрçă пуçланнă вăхăтра 325 пин салтак пулнă, вĕсенчен 200 пинĕ колонисенчи войскисем пулнă.

125 пин итальянецран 100 пин çынна тыткăна илнĕ, 19 пин çынна вĕлернĕ. Италин колонисенчи войскисен 200 пин çынран тăракан çарĕнчен 60 пин çынна тыткăна илнĕ, вĕсенчен пĕр пайĕ войскăсенчен тарнă, ыттисем Абиссинири партизансен енне куçса каçнă.

Хĕвелтухăç Африкăра вăрçă ĕçĕсем пынă вăхăтра англичансем 800 тупă, темиçе пин пулемет, 150 танк, темиçе пин грузовиксем туртса илнĕ. (ТАСС).

Турцири „Тан“ хаçат Болгария хăйне хăй мĕнле тыткалани çинчен

СТАМБУЛ, июлĕн 18-мĕш. Турцири «Тан» хаçат «Болгария кама хирĕç хатĕрленет» ятлă статьяра çапла çырать: «Пĕрин хыççăн тепри килсе тăракан пĕлтерӳсем тăрăх шутласа пăхсан, Болгаринче вăрçа хатĕрленеççĕ. Килсе тăракан пĕлтерӳсем Болгаринче вăрçа хатĕрленнине кăтартса параççĕ. Анчах кама хирĕç вăрçма хатĕрленет? Халĕ ĕнтĕ унпа юнашар кӳршĕсенчен кам та пулсан Болгари çине тапăнас хăрушлăх çинчен сăмах пулма пултараймасть. Болгаришĕн вăрçă тĕлĕшпе нимĕнле хăрушлăх та пулма пултараймасть. Апла пулсан, Болгарире çĕнĕ аэродромсем тата Турция чиккинче укрепленисем мĕн пирки тăваççĕ? Çак строительствăсене Германи офицерĕсемпе техникĕсем асăрхаса тăнипе тăваççĕ. Софире Германи морякĕсем нумай. Çапла ĕнтĕ, çак хатĕрленӳллĕ ĕçе Болгария мар, Германия тăвать. Çак мероприятисене тума кирлине нимĕçсем мĕншĕн туйса илнĕ? Нумай сăлтавсенчен пĕри—нимĕçсем Хура тинĕсре хăйсем хуçа пулса тăрасшăн çунни пулмалла. Дунай тăрăх илсе килнĕ подводнăй лодкăсем тата хăвăрт çӳрекен катерсем Хура тинĕсре хăйсен ĕçне тăваймарĕç. Совет Союзĕн Тинĕс-Çар Флочĕ тата авиацийĕ Констанца портне пĕтĕмпех çĕмĕрсе тăкнă. Çакна пула советсем Хура тинĕсре хуçа пулса тăраççĕ. Германия Итали флотне Болгарие сутнă сăлтавпа ăна Хура тинĕсе илсе кĕме е тата совет флотне тухма чарма проливсене хупасшăн мар-ши текен ыйту тухса тăрать». Юлашкинчен хаçат çакна палăртать: «эпир çапла шутлатпăр. Болгария тăвакан вăрçă ĕçĕн мероприятийĕсем Турцире лайăх шухăш сармаççĕ».

(ТАСС).

Канадăри сывлăш çулĕсен кампани председателĕ совет летчикĕсене саламлани

НЬЮ-ЙОРК, июлĕн 18-мĕш. Громов, Юмашев тата Данилин юлташсен çырăвĕсене ответлесе, Канадăри сывлăш çулĕсен «Юкон эйртранспорт компани» председателĕ Мак-Конеши ТАСС отделенине çакăн пек телеграмма янă: «Гитлера тата унăн нацистла бандисене хирĕç паттăррăн кĕрешекен Громова, Юмашева, Данилина тата Советăн мĕнпур летчикĕсене манран ырă сунăр. Эпир çакна шанса тăратпăр: вырăс летчикĕсем çак паттăр кĕрешӳре те Громов самолечĕн экипажĕ тăватă çул каялла хăйĕн историллĕ вĕçевĕнче кăтартнă чăтăмлăхпа çирĕплĕхе палăртĕç. Эпир çак кĕрешӳ çитес вăхăтсенче çĕнтерӳпе вĕçленессе шансах тăратпăр, пирĕн сывлăшри çулсен линийĕсем Çĕпĕрти сывлăш çулĕсен линийĕсемпе çыхăнса, пирĕн çĕршывсене татах та тачăрах çыхăнтарас вăхăт çинчен шутлатпăр». (ТАСС).

Германири халăхсем хушшинчи хумханусем

НЬЮ-ЙОРК, июлĕн 17-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви çапла пĕлтерет: турист компанийĕн сотрудникĕ Бойд, Италирен Нью-Йорка пырса çитнĕскер (Италире вăл икĕ çул хушши пурăннă), çапла каласа панă: çимĕçсем çитменнишĕн тарăхнипе темиçе хутчен те пысăк хумханусем пулса иртнĕ. Юлашки эрне хушшинче Германи салтакĕсем Флоренцире фашистсене хирĕç тунă темиçе пăлхава тата Миланра пĕр пăлхава путарса лартнă.

Лондонри строительнăй рабочисем совет халăхне саламлаççĕ

ВЦСПС секретарĕ Н. М. Шверник юлташ Лондонран çакăн пек телеграмма илнĕ:

«Лондонри строительнăй рабочисем совет халăхĕ патне ăшă кăмăлпа салам яраççĕ. Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕ паттăррăн кĕрешнинчен тĕлĕнетпĕр тата савăнатпăр. Эпир тĕрлĕрен майсемпе пулăшма пулатпăр. Пирĕн правительство шантарса каланине пурнăçа кĕртме çине тăратпăр. Фашизма йăлтах çĕнтерессе шанса тăратпăр.

АДАМС.

Строительнăй рабочисен пĕрлешӳллĕ союзĕн Лондонри окружной совечĕ».

Музейсемпе библиотекăсенче

Вырăс халăхĕн геройла историне кăтартакан выставка

Чăвашсен Государство Центральнăй Музейĕ «Вырăс халăхĕн геройки» темăпа художествăллă пысăк выставка уçма хатĕрленнĕ. Историллĕ документсем, художествăллă картинăсемпе ӳкерчĕксем аслă Россия халăхĕ хăйĕн çĕршывне ютçĕршыв захватчикĕсенчен авалтанпах паттăррăн сыхланине питĕ те уççăн кăтартса параççĕ. Выставка Киев Русĕн богатырĕсен мухтавлă ĕçĕсене кăтартнипе пуçланать. Вырăс çарĕсем, Александр Невский ертсе пынипе, нимĕç рыцарĕсене Чудски кӳлли çинче çапса çĕмĕрни, Петр Первый ертсе пынипе Полтава патĕнче Швеци королĕн çарĕсене аркатса тăкни çинчен калакан интереслă ӳкерчĕксемпе документсем пур. Выставкăра, уйрăмăнах, Россия халăхĕ 1812-мĕш çулта, отечественнăй вăрçа çĕкленсе, Наполеон çарне пĕтерсе тăкни, ăна пирĕн çĕршывран шăлса тасатни çинчен лайăх кăтартса панă. Ку отделра отечественнăй пĕрремĕш вăрçă геройĕсен Кутузовăн, Багратионăн, Денисовăн тата ыттисен портречĕсем, историллĕ картинăсем пулаççĕ.

«Совет халăхĕ граждан вăрçин çулĕсенче, Ленинпа Сталин ертсе пынипе, çамрăк совет республикине белогвардеецсемпе интервентсенчен тасатни» тема выставкăра тĕп вырăн йышăнса тăрать. Кунта, уйрăмăнах, 1918 çулта нимĕç оккупанчĕсене Советлă Украинăран хăваласа сирпĕтсе кăларса яни çинчен интереслă материалсем нумай пулаççĕ.

Выставкăн юлашки пайĕнче паянхи Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флотне анлăн кăтартса панă. Çак çĕнĕ те хăватлă техникăпа хĕçпăшалланнă Çара нимĕнле тăшман та çĕнеймĕ. Мухтавлă Хĕрлĕ Çар хăватлăн пырса çапнипе халĕ гитлерла мракобессен орудисем кисренеççĕ, часах пирĕн çĕршыв çинче вĕсен шăрши те юлмĕ.

Н. ВОЛКОВ.

Библиотекăна çӳрекенсен йышĕ ӳссе пырать

Çĕрпӳ хулинчи библиотека хăйĕн пĕтĕм ĕçне урăхлатса çĕнетрĕ. Библиотекăра вăрçă çинчен калакан плакатсен витринине тата фото ӳкерчĕксен монтажне тунă. Кусемпе пĕрлех çĕршыв оборони çинчен çырнă кĕнекесен выставкине организациленĕ. Çавăнтах çĕршыв оборони çинчен мĕнле кĕнекесем вуламаллине кăтартса паракан список çакăнса тăрать.

Библиотекăна хаçат-журналсем вулама, радио итлеме тата кĕнекесем илме пыракансен йышĕ чылай ӳсрĕ.

Библиотекăра ĕçлекен работниксем ĕçсыннисене отечественнăй вăрçăн пĕлтерĕшĕ çинчен ăнлантарса параççĕ.

Г. ПЕТРОВ.

Çулйĕр строительствин ударникĕсем

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Нумай колхозсем лайăх çулйĕршĕн тăрăшса ĕçлеççĕ. «Янмурзино» колхозри Марков юлташ ертсе пыракан çулйĕр бригади пĕр уйăх хушшинче çулталăкри плана 100 процент тултарнă. Бригада 1340 кубла метр çĕр ĕçĕ тунă, 60 кубламетр чул кăларса хатĕрленĕ.

«Красное Сормово» колхозри çулйĕр бригади, «Чамыш», «12 лет Октября» тата Киров ячĕпе тăракан колхозсем çулйĕрсене лайăх пăхаççĕ.

И. ХАТАЕВСКИЙ.

Письмоносец лайăх ĕçлет

ЕТЕРНЕ. Кăкшăмри Ильич ячĕпе тăракан колхоз членĕ А. Максимов юлташ письмоносец пулса ĕçлет. Вăл хăйĕн ĕçне юратать. Çырусемпе хаçат-журналсене вăхăтра леçсе парать.

Аван ĕçленĕшĕн Максимов юлташа колхозниксем ырлаççĕ.

А. ГРИГОРЬЕВ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

УПРАВЛЕНИЕ ПО ДЕЛАМ ИСКУССТВ
ПРИ СОВНАРКОМЕ ЧУВАШСКОЙ АССР
об'являет дополнительный прием в Чувашскую оперную студию при Саратовской Консерватории
Прием заявлений до 15 августа с. г.
Заявления направлять по адресу: Чебоксары, Дом Советов, Управление по делам искусств при СНК ЧАССР.
2—1

ЧУВАШСКИЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ
об'являет, что ПРИЕМ СТУДЕНТОВ на 1941—42 учебный год ПРОДОЛЖАЕТСЯ.
Институт имеет зоотехнический и полеводческий факультеты.
СРОК ОБУЧЕНИЯ 3—3½ ГОДА
Начало приемных испытаний 1 августа.
Дети рядового и начальствующего состава, призванные в ряды Красной Армии и Военно-Морского Флота, от платы за обучение освобождаются.
АДРЕС: гор. Чебоксары, Ленинградская, 25. Сельхозинститут.
ДИРЕКЦИЯ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4-40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйĕн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналĕн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 5064. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ Ь 345, ф. 6 98 84 п. л.